

SKÅNES UTMANINGAR

*En uppföljning av den
regionala utvecklingsstrategins
delstrategier*

Underlag för översyn av RUS

INNEHÅLL

Sammanfattning	4
Det öppna Skåne 2030 – målbild för Skåne 2030	6
Skånes fem prioriterade ställningstaganden:	
Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet	8
Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor	16
Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur	22
Skåne ska utveckla morgondagens välfärdstjänster	30
Skåne ska vara globalt attraktivt	36
Referenser	43

Beställare: Region Skåne

Författare: Ida Karlsson och Simon Sköld

Referensgrupp: Anna Normann, Carin Peters, Emelie Petersson, Helena Tsiparis, Jonas Bergholm, Kontie Moussa, Moa Åhnberg, Patrik Lindblom, Richard Gullstrand och Wilhelm Ast på regional utveckling Region Skåne.

Layout: ID kommunikation

Utgiven av Region Skåne, enheten för samhällsanalys, 2018

Skånes regionfullmäktige antog 2014 en ny regional utvecklingsstrategi för Skåne, med målbilden "Det öppna Skåne 2030". Det är en gemensam målbild och framtidsvision om hur regionen ska utvecklas fram till 2030. Idag bidrar Skånes befolkning, kommuner, näringsliv, universitet och högskolor samt organisationer med olika arbetsinsatser och investeringar för att utveckla Skåne mot målet.

2017 kom en ny förordning om det regionala tillväxtarbetet 2017:583, denna förordning förtydligar uppdragen och fastslår bland annat att de regionala utvecklingsstrategierna ska ses över minst en gång per mandatperiod. Detta medförde att en översynsprocess startades, där detta material blir en del av dialogen som inleder översynen av "Det öppna Skåne 2030".

Region Skåne ansvarar för uppföljningen av det regionala utvecklingsarbetet och den regionala utvecklingsstrategins målsättningar. Detta görs i "Hur har det gått i Skåne?" rapporten som sammanställs årligen för att följa upp hur Skåne utvecklats utifrån ett antal utvalda indikatorer. Denna rapport är ett komplement, där ambitionen är att öka förståelsen av och stimulera dialogen i översynen av den regionala utvecklingsstrategin.

Rapporten utgår ifrån befintliga analyser och rapporter över Skånes utveckling som tagits fram de senaste åren. Denna samlande analys presenteras per delstrategi, där drivkrafter som verkar mot delstrategin, utvecklingen inom området och en utblick mot framtiden beskrivs.

Rapporten syftar till att bidra till den fortsatta dialogen till hur vi genomför "Det öppna Skåne 2030". Rapporten beskriver utvecklingen i varje delstrategi och koncentreras sedan i ett antal dialogpunkter för fortsatt diskussion kring förverkligande av den regionala utvecklingsstrategins målbild. Rapporten är ett bidrag från Regional utveckling, där de samlade dialogpunkterna förhoppningsvis kan bli en injektion till hur vi tillsammans med Skånes aktörer kan fortsätta utveckla Skåne mot "Det öppna Skåne 2030".

Ulrika Geeraedts
Utvecklingsdirektör, Region Skåne

”Skåne år 2030 är öppet. Öppet i sinnet, öppet för alla och med ett öppet landskap. Vi välkomnar nya människor och nya influenser med öppna armar. Vi är porten till Sverige och ut i världen”. Så inleds målbilden för ”Det öppna Skåne 2030”. Sen den regionala utvecklingsstrategin antogs år 2014 har samhällsutvecklingen både öppnat upp för nya möjligheter och framgångar men Skånes aktörer har också ställt inför ett flertal utmaningar för att skapa förutsättningar att nå vår målbild.

Våra huvudutmaningar i Skåne handlar exempelvis om en låg sysselsättning, en ojämlig hälsa, en ökad segregation och en försämrad miljö. Våra styrkor är exempelvis en hög utbildningsnivå, attraktiva livsmiljöer och närhet till jobb, bostad, natur och kultur. Dessa styrkor utgör också de möjligheter som kan hjälpa till att driva på utvecklingen mot målsättningarna i vår regionala utvecklingsstrategi.

Avstånden inom Skåne är väldigt små, jämfört med andra storstadsregioner. Denna närhet ger oss konkurrensfördelar och ökar möjligheter till samverkan. Samverkan både inom Skåne men också nationellt och internationellt. Det finns en ökad medvetenhet om att vi inte ensamma klarar av samhällsutmaningarna, men det nivå av samverkan och gemensamma processer och strategier vi sett hittills måste öka för att möta ett allt mer komplicerat och diversifierat samhälle. Därför krävs en ökad dialog mellan Skånes aktörer. Utvecklingen är inte entydig, utan bilden är komplex och kräver gemensamma krafter för att kunna hanteras.

Nedan visas ett sammandrag av de dialogpunkter som framkommit i processen. Dessa syftar till att genom dialog samverka mer kring utvecklingen i Skåne. Genom att identifiera både utmaningarna och möjligheter och föra en aktiv dialog om dessa, kan vi tillsammans bana väg för det öppna Skåne 2030.

DIALOGPUNKTER TILL 2030:

Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet

- Arbeta mer för att skapa en positiv framtidsbild av Skåne som en plats att leva, bo och verka.
- Bedriv aktiv påverkan mot en hållbar produktion och konsumtion och verka för målen i Agenda 2030.
- Arbeta för fossilbränslefria transporter samt gröna innovationer.
- Jobba tillsammans för att tillgängliggöra viktig samhällsinformation till Skånes invånare.
- Kraftsamla för att stärka integrationen och minska utanförskapet.
- Den biologiska mångfalden och ekosystemens stabilitet måste värnas.
- Stärk en regional plattform kring utbildning.
- Stärk möjligheterna till ett livslångt lärande.
- Jobba förebyggande för att minska ohälsan, både den fysiska och psykiska. Satsa speciellt på att minska den ojämlika hälsan.

 Läs mer på sidan 8

Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor

- Skapa en stark materialforskningsregion med ett gränsregionalt perspektiv.
- Ta fram en gemensam strategi för att hantera EU:s kommande sammanhållningspolitik
- Stärk den regionala samsynen kring regionens kompetensförsörjningsbehov.
- Samverkan och samhandling mellan offentliga, privata, idéburna sektorn bör fördjupas.
- Arbeta utifrån och stärk Skånes styrkeområden, exempelvis inom livsmedelsområdet.
- Stärk Skånes position som transitregion för gods och verka för hållbara transporter.

➤ **Läs mer på sidan 16**

Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur

- Arbeta för ökade kombinationsresor, med cykel och kollektivtrafik för att stärka det hållbara resandet.
- Öka det regionala samarbetet och samsynen i den fysiska planeringen. Exempelvis inom bostadsbyggandet.
- Stärk pendlingsmöjligheterna till de regionala kärnorna.
- Stärk ett hållbart transportsystem genom att avlasta vägnätet via överföring till spår och sjötransport.
- Synliggör landsbygdens respektive stadens roll och funktion ytterligare samt relationen dem emellan.
- Arbeta för att landsbygden har ett basutbud av samhällsservice.
- Stärk den digitala servicen i hela regionen.
- Stärk arbetet kring det klimatneutrala Skåne. Definition, uppföljning och delmål behövs.
- Verka för ett cirkulärt livsmedelssystem.

➤ **Läs mer på sidan 22**

Skåne ska utveckla morgondagens välfärdstjänster

- Stärk medborgarfokus genom ökad information, transparens, öppenhet om välfärdstjänster.
- Använd särskilda kommunikationsinsatser och uppföljning för nå utsatta riskgrupper inom vården.
- Kartlägg produktionsflöden och patientflöden för att tydliggöra var prioriteringar ska ske.
- Kartlägg var individfokus stärker kvaliteten och var det finns vinster av att fokusera på grupper.
- Introducera de fem nya hälsomålen i Agenda 2030 och arbeta mer preventivt.
- Utnyttja digitaliseringen och driv på utvecklingen av vård utanför sjukhuset som ett komplement, exempelvis genom e-hälsa som plattform.
- Säkerställ att skola, sjukvård och omsorg blir arenor för att arbeta mer preventivt med hälsa.

➤ **Läs mer på sidan 30**

Skåne ska vara globalt attraktivt

- Satsa på ökad internationell kommunikation kring Skånes styrkeområden. Så som exempelvis Skånes mat, kultur och naturvärden.
- Arbeta för att få internationella events, möten och kongresser till Skåne.
- Vidareutveckla och kommunicera smart specialisering för att stärka Skånes position.
- Stärk möjligheterna att attrahera nyckelkompetenser och talanger till Skåne.
- Verka för fler Öresundsförbindelser.
- Ta fram en strategi för att utnyttja Fehrman Bältförbindelsen och bättra tillgodogöra synergieffekter.
- Ta bort gränshinder för att bättre integrera den svenska och danska arbetsmarknaden.
- Utveckla en mer långsiktig metodisk bas för internationalisering, som hävstång för insatser som redan görs, internt och externt.

➤ **Läs mer på sidan 36**

SKÅNES REGIONALA utvecklingsstrategi

Skånes regionala utvecklingsstrategi – ”Det öppna Skåne 2030” är en gemensam målbild och framtidsvision om hur regionen ska utvecklas fram till 2030. Idag bidrar Skånes befolkning, kommuner, näringsliv, universitet och högskolor samt organisationer med olika arbetsinsatser och investeringar för att utveckla Skåne mot målet.

I framtagandet av Skånes regionala utvecklingsstrategi – ”Det öppna Skåne 2030” formades en gemensam målbild och framtidsvision. Målbilden har arbetats fram genom ett flertal analyser, möten och samtal under ett par års tid. För att förverkliga mål-

bilden har fem prioriterade ställningstagande pekats ut; Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet, Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor, Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur, Skåne ska utveckla morgondagens välfärdstjänster och Skåne ska vara globalt attraktivt.

I kommande kapitel beskrivs den resa som gjorts inom varje ställningstagande och sammanfattas i dialogpunkter, för fortsatt dialog om hur vi gemensamt kan samla kraft för att förverkliga Skånes gemensamma målbild: ”Det öppna Skåne 2030”.

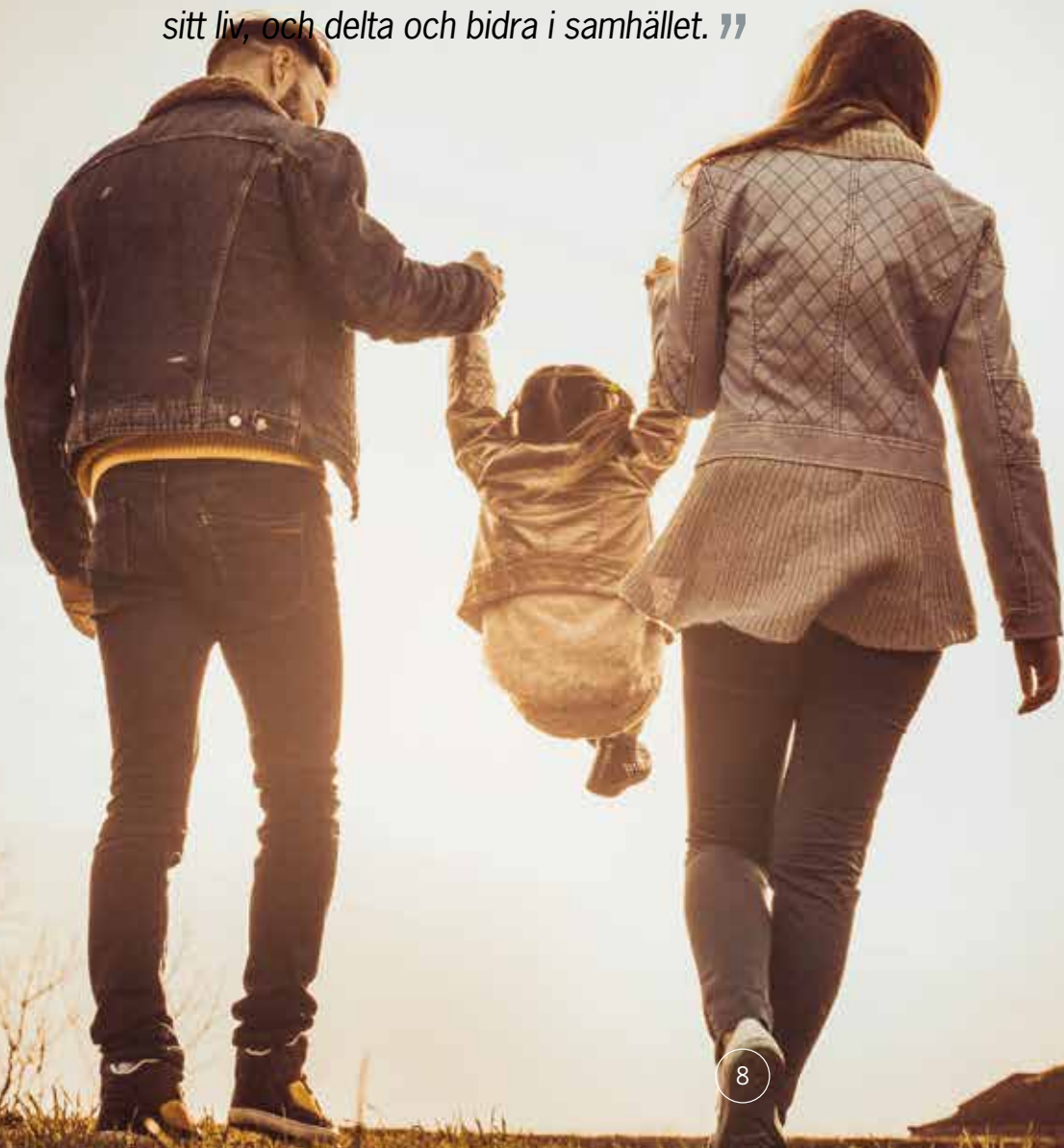
De fem prioriterade ställningstagandena är:

- **Skåne ska erbjuda framtidstro och livskvalitet**
- **Skåne ska bli en stark hållbar tillväxtmotor**
- **Skåne ska dra nytta av sin flerkärniga ortstruktur**
- **Skåne ska utveckla morgondagens välfärdstjänster**
- **Skåne ska vara globalt attraktivt**

SKÅNE SKA ERBJUDA framtidstro och livskvalitet

Ur "Det öppna Skåne 2030":

”Skånes befolkning mår bra och lever allt längre, men samtidigt begränsas i dag många människors liv av ohälsa, arbetslöshet och utanförskap. Målet är att alla människor ska ges grundläggande förutsättningar att efter egen förmåga forma sitt liv, och delta och bidra i samhället. ”

1. Stärka individens egen kraft och frihet

Drivkrafterna:

Skillnader i levnadsvillkor kan innebära att vissa medborgare inte är med och påverkar samhällsutvecklingen och minskar deras makt över sitt eget liv. Valdeltagandet anses vanligtvis avspegla makt-, delaktighets- och inflytandeaspekter väl och kan därför användas som indikator för demokratisk delaktighet i samhället. Tillgänglighet är också en grundläggande förutsättning för människors delaktighet i samhället. Ett otillgängligt samhälle minskar rörligheten och valfriheten för vissa människor. Att ha ett arbete och kunna försörja sig själv är något som stärker individens egen kraft och välbefinnande.

Resan:

Medborgarnas delaktighet i samhället är viktig för regionens utveckling och påverkar livskvaliteten både för individen själv och för andra. Forskning visar att tilltron till den traditionella politikens möjligheter har försvagats och att de politiska partierna medlemsantal tenderar att sjunka, framför allt ungdomar väljer andra former och sätt att engagera sig utanför de etablerade partierna och föreningarna.

Ur ett historiskt perspektiv har folkrörelser och andra idéburna organisationer haft en central funktion i välfärdsutvecklingen och demokratiseringen av samhället. Formerna för samverkan mellan det offentliga och föreningslivet genomgår för närvarande omfattande förändringar. Det stöd som tidigare utgått bl.a. i form av ekonomiska bidrag och lokalsubventioner omprövas nu av stat och kommun. En konsekvens av detta har blivit att föreningslivet har fått ändrade förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

En majoritet av den skånska befolkningen, omkring 60 procent, upplever sig vara nöjda med hur demokratin fungerar på kommunal såväl som på nationell nivå. Över tid kan det noteras en viss nedgång i andelen nöjda medborgare, särskilt i jämförelse med de toppnoteringar som uppnåddes 2006. När det gäller den regionala demokratin förefaller det som att invånarna idag är något mer nöjda med hur situationen ser ut i Region Skåne.

Opinionsbildningen har förskjutits från de politiska organisationerna till massmedia och social media. I det moderna informationssamhället blir medborgarna samtidigt allt mer välinformerade. Detta skapar nya möjligheter för en utveckling av dialogen mellan beslutsfattare och medborgare men också risker för att klyftorna i samhället ökar mellan de människor som engagerar och informerar sig och de som inte gör det. Samtidigt finns det en utveckling mot ett informationsflöde som är anpassat utefter individens intressen. Detta kan leda till att människor hamnar i slutna informationssystem. Vilket kan ske på bekostnad av den breda samhällsorientering som behövs för att upprätthålla de demokratiska institutionerna i samhället.

Utblick:

Ur en demokratisk synvinkel är utvecklingen oroande. En mer komplex värld, samt riktade informationsflöden, gör det svårare för medborgarna att engagera sig i och informera sig om viktiga frågor. Öppenhet och tillgängliggörande av strukturer och information blir därför allt viktigare. Att satsa på digitalisering och andra tekniska möjligheter samtidigt som det demokratiska perspektivet alltid finns i medvetandet, är nyckelfaktorer. Sociala investeringar och socialt företagande lyfts ofta fram som möjligheter att få människor som har det svårare att komma in i samhället.

2. Skapa förutsättningar för att alla ska ha makt att forma sitt eget liv

Drivkrafterna:

I vår representativa demokrati är medborgaren centralgestalten. För att vårt demokratiska system ska vara robust krävs en människosyn som tillskriver varje medborgare lika värde, värdighet och kompetens att fatta beslut om sin egen och samhällets utveckling. Därför är det viktigt att följa nyckelfaktorer som jämställdhet, segregation och ett inkluderande samhälle.

Resan:

En jämn könsfördelning i beslutsfattande organ är inte någon garanti för att fördelningen av makt och inflytande är jämn, däremot är representation ett verktyg för att skapa förutsättningar för en jämn fördelning av makt och inflytande. Andelen kvinnor på maktpositioner har ökat kraftigt sedan 1990-talet. År 1989 låg genomsnittet på 13 procent av toppositionerna, 2001 hade denna andel ökat till 26 procent och har succesivt ökat under 2000-talet. Skillnaderna är dock stora mellan olika samhällsområden. Högst andel kvinnor finns inom politiken och lägst inom näringslivet.

Att växa upp i relativ fattigdom har en stark negativ effekt på barns möjligheter att tillgodogöra sig sina rättigheter och livschanser. Under drygt tio år 1997 till 2007 skedde en generell välständsökning i Sverige. Barnfattigdomen minskade från 22,3 procent till 10,9 procent. Denna välständsökning kom dock inte alla barnfamiljer till del. Sverige har haft en jämn inkomstfördelning, efter krisen på 90-talet ser vi dock ökade skillnader mellan de fattigaste och rikaste hushållen framförallt ökar skillnaderna mellan hushåll med utländsk och svensk bakgrund. Malmö har en särställning med andel barn i ekonomisk utsatthet i Sverige. Viss del av denna särställning kan dock förklaras med att de som arbetar över sundet inte räknas som sysselsatta i den officiella statistiken och därmed underskattas deras ekonomiska förutsättningar. Skåne som helhet har tidigare haft den högsta andelen med barn i fattigdom men vi ser sedan några år tillbaka en positiv utveckling.

Utblick:

Sverige och Skåne har haft en gynnsam utveckling på många områden, dock kommer denna utveckling inte alla till del. Vi ser en ökad segregation där människor som inte är födda i Sverige inte har samma ekonomiska och andra förutsättningar till makt över sin egen framtid. En kraftsamling för att minska segregationen och nå de mest utsatta grupperna är en satsning för att stärka Skånes framtidsutsikter.

3. Stärka möjligheten till livslångt lärande

Drivkrafterna:

God kompetens gör oss redan idag tryggare, mer kreativa och rörliga på arbetsmarknaden. Tillgång till rätt kompetens är avgörande för möjligheterna att skapa framgångsrika företag och nya jobb. Den utbildning människor har med sig när de kommer in på arbetsmarknaden räcker sällan för ett helt arbetsliv utan behöver kompletteras och uppdateras. För att målen om hög sysselsättning, låg arbetslöshet och minskade klyftor ska nås på sikt måste därför systemet för livslångt lärande i arbetslivet förstärkas.

Resan:

Skåne precis som de flesta regioner i Sverige står inför utmaningar när det gäller att säkra en långsiktig kompetensförsörjning som leder till bra matchning mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft med rätt utbildning och kompetens. Under de kommande åren är det många som lämnar arbetslivet samtidigt som arbetslösheten är relativt låg. Strukturomvandlingen av näringslivet har inneburit en betydande förskjutning från industrisektorn till tjänstesektorn och ett ökat kunskapsinnehåll i flera branscher.

Studier visar att ny teknik och innovationer ökar efterfrågan på arbetskraft med längre utbildning men minskar efterfrågan på arbetskraft i mellanskikten. I Sverige och Skåne går det att se svaga tendenser för en ökad polarisering av arbetsmarknaden som en följd av automatiseringen. Omställning till yrken och arbetsuppgifter som kräver längre utbildning är tidsmässigt och ekonomiskt kostsamt för individen. Den minskade tillgången på jobb i mellanskiktet resulterar därför i hög grad i ökad konkurrens om jobben i de lägre segmenten. Medan arbetslösheten i Sverige för personer 20–64 år med eftergymnasial utbildning ligger stadigt kring fem procent har den sedan 2005 ökat från 10 procent 2005 till 17 procent 2014 för de som saknar gymnasieexamen. Utbildningsnivån i Skåne är hög vilket är väldigt positivt. Skåne ligger på tredjeplats i landet avseende andelen invånare med eftergymnasial utbildning, dock finns stora skillnader inom Skåne.

Sysselsättningsgraden i Skåne är den lägsta bland Sveriges 21 län, ändå finns det många branscher med stora behov av arbetskraft med rätt kompetens. Rörligheten bland högskoleutbildade till och från Skåne är stor. Det är dock i princip lika många högskoleutbildade som beräknas flytta till som från Skåne. Utpendlingen av arbetskraft från Skåne beräknas samtidigt överstiga inpendlingen inom i stort sett samtliga grupper av högskoleutbildade.

Rörligheten på arbetsmarknaden tenderar att öka över tid och de funktionella arbetsmarknaderna blir allt större i Skåne. Detta är till stor del en följd av allt effektivare transportsystem, men också av en tydligare specialisering inom arbetslivet där sannolikheten för att hitta ett passande arbete i närheten av bostaden minskar. Trots den generellt ökade rörligheten mellan orter i olika delar av Skåne är dock vissa flöden mellan arbetsmarknader mycket svaga vilket gör att Skåne idag har tre lokala arbetsmarknadsområden.

Utblick:

Det är en komplex bild, vi har låg sysselsättningsgrad i Skåne, samtidigt om vi har en hög utbildningsnivå och företag med behov av att rekrytera. Det är en hög rörlighet på arbetsmarknaden och den rörligheten kommer sannolikt att öka. Vi behöver stärka arbetskraftens kompetens med rätt utbildningsinsatser under arbetslivet för att kunna öka vår

konkurrenskraft. En nyckel för framtiden är att öka tillgängligheten och integreringen med den danska arbetsmarknaden, där finns en stor potential att matcha arbetskraften mot en större arbetsmarknad.

4. Stärka entreprenörskapet och den egna innovationskraften

Drivkrafterna:

För att stärka Skånes innovationsklimat, är det viktigt att stimulera både utbud och efterfrågan på nya innovativa lösningar i alla delar av samhället. För att utveckla innovationsklimatet behöver möjligheterna för samverkan mellan universitet och högskolor, andra offentliga aktörer och näringslivet stärkas.

Resan:

Jämfört med de tio regioner som EU rankar som mest innovativa har Skåne en högre andel sysselsatta i kunskapsintensiv tjänstesektor och i högteknologisk industri jämfört med genomsnittet. Skåne har också den näst högsta regionala tillväxten per invånare av samtliga jämförda regioner. Men denna tillväxt sker från en betydligt lägre nivå av den totala bruttoregionalprodukten per capita än de andra regionerna. Trots tillväxten, en högre andel patent än de flesta andra regioner samt den stora andelen kvalificerad arbetskraft så når Skåne inte potentialen för regionens samlade produktion.

Skåne har en högre andel av sysselsättningen inom industrin och inom den offentliga sektorn vilket påverkar förutsättningarna för vår innovativa förmåga. Skåne som helhet har landets lägsta sysselsättningsgrad trots regionens förutsättningar som en del av en stor integrerad arbetsmarknad med många kunskapsintensiva arbetstillfällen. Det finns därför utmaningar att hantera rörande kompetensförsörjning, matchning och integrering på arbetsmarknaden som också har betydelse för Skånes innovationsförmåga.

De samlade resurserna till forskning och innovation har ökat såväl nationellt som internationellt, inte minst inom EU:s ramprogram Horisont 2020.

Nationellt har basanslagen till lärosätena ökat precis som bidragen från olika forskningsråd. Finansieringen från aktörer som främst finansierar samverkan, såsom Vinnova, Energimyndigheten och KK-stiftelsen, har också ökat i absoluta tal, men minskat i relativa tal i förhållande till befolkningen. De skånska lärosätena lyckas väl i att attrahera medel till forskning och utbildning. Lunds universitet har exempelvis under perioden 2009–2015 ökat sina intäkter med 40 procent, vilket är i nivå med den totala ökningen för samtliga lärosäten.

Utblick:

Det finns flera olika utvecklingstrender som kommer att påverka innovationskraften framöver, inte minst stora trender som digitalisering och utvecklingen i makroekonomin. Det är viktigt att stärka det innovationsstödande systemet för att få till en tydligare koppling mellan näringslivet och våra lärosäten.

5. Dra nytta av kulturen som utvecklingsfaktor

Drivkrafterna:

Tillgängligheten till kultur är en nyckelfaktor för att tillvarata dess potential. Skånes flerkärnighet och korta avstånd är då en tillgång, även i bemärkelsen att kultursektorn kan nå många människor med lokala satsningar. Institutioner och lärosäten och ett aktivt föreningsliv med kulturellt fokus är viktiga nav för kulturen att växa kring. En viktig faktor för att tillvarata kulturens potential som inkluderande kraft, är också att det finns kultur som även är ekonomiskt möjlig att nyttja för alla samhällsgrupper.

Resan:

Kulturdeltagandet i Skåne går både upp och ner och följer till stor del samma trend som i övriga Sverige. Antalet besökare till museer och andra kulturarvsinstitutioner har under åren fortsatt att öka. Den motsatta trenden kan man märka på scenkonstområdet, det vill säga att besöksantalet gått ned något. Både antalet deltagarveckor på de skånska folkhög-

skolorna och antalet studiecirkeltimmar har ökat, delvis beroende på det stora antalet utlandsfödda, främst kvinnor, som studerar. Biblioteksverksamheten håller på att förändras mot ett ökat fokus på programverksamhet, samtidigt sjunker utlånings- och besökssiffrorna något på biblioteken i Skåne.

Enligt en EU-undersökning som kartlagt européers kulturvanor ligger svenskarna i topp vad gäller kulturkonsumtion. Efter Danmark är svenskarna dessutom de som deltar i kulturskapande i störst utsträckning. Svenskarnas kulturintresse har ökat sedan undersökningen sist genomfördes 2007. Det är framför allt intresset för balett och opera som har ökat, med 8 procentenheter sedan förra omgången. I stort har kulturintresset minskat i Europa, med undantag för film.

I Skånes SOM-undersökning bekräftas den gängse bilden av svenskarnas kulturvanor när man frågar om kulturaktivitet minst någon gång det senaste året för Skånes befolkning. Kvinnorna i Skåne utnyttjar kulturutbudet mer än männen; de unga (15–29 år) är mer kulturaktiva än de äldre, de större orterna har större andel deltagare och utövare i kulturevenemang än mindre orter och landsbygden; och slutligen – personer med examen från högskola eller universitet och hög lön är mer benägna att ta del av och själv utöva någon form av kultur än de med lägre utbildning och lägre lön.

Kultur och hälsa kan också kopplas till flera av de nationella folkhälsomålen. Genom att skapa förutsättningar för ökad social och kulturell delaktighet och ökat inflytande, minskar risken för utanförskap och ohälsa.

Utblick:

Att svenskar konsumerar kultur i hög utsträckning är viktigt för att stärka den kulturella näringen och driva på en utveckling av kulturlivet i stort, det är viktigt att bibehålla och utveckla detta positiva nuläge. Kulturens kraft för att öka välbefinnandet och bryta segregationen kommer att behövas än mer i framtiden, då utvecklingen tyder på allt större skillnader i samhället kan kulturen vara ett redskap till att mötas och förstå varandra bättre.

6. Arbeta för en förbättrad och mer jämlik hälsa

Drivkrafterna:

Socioekonomisk status, arbetsvillkor, kön, etnicitet och geografi är viktiga faktorer att ta hänsyn till för att skapa förutsättningar för en jämlik hälsa. För att arbeta för en förbättrad och mer jämlik hälsa är det särskilt viktigt att satsa på att minska skillnaderna i hälsa mellan olika grupper i samhället. Genom att i tidigt skede investera i människors hälsa kan samhället också spara många utgifter på sikt.

Resan:

Hälsoläget har generellt sett förbättrats i Sverige under en längre tid, vilket avspeglas i en ökande medellivslängd och förbättrade levnadsvanor. Det går dock att se en tydlig trend att den ojämlika hälsan ökar både nationellt och internationellt. I Skåne har ohälsan, mätt i sjukfrånvaro, ökat de senaste två åren och den självskattade hälsan har även försämrats hos barn och unga. Ohälsan i Skåne varierar väldigt mycket mellan män och kvinnor. Under flera år ökade ohälsan för både män och kvinnor men trenden vände år 2004 och ohälsan minskade. Sedan 2014 har ohälsotalen återigen ökat. Det går också att se att den självskattade hälsan hos barn och unga har försämrats. Störst försämring är det för flickor i årskurs nio och gymnasiets årskurs två.

Det finns idag stora skillnader i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Hälsoskillnader i medellivslängd mellan grupper med kort och lång utbildning har ökat sedan 1990-talet. Personer med låg utbildningsnivå och de som står utanför arbetsmarknaden har i de flesta fall sämst hälsa. Mellan olika kommuner i Skåne är det också stora skillnader där exempelvis medellivslängden skiljer med upp till fyra år.

En kontinuerligt pågående strukturomvandling gör att efterfrågan på välutbildad och kvalificerad arbetskraft ökar, men också en ökning av arbeten med låga formella kompetenskrav med osäkra villkor. Den snabba förändringen av arbetslivet är särskilt märkbar för unga människor och utrikesfödda och är angelägen att följa som en determinant för hälsa.

Utblick:

För att långsiktigt klara våra gemensamma välfärds- och hälsoutmaningar måste försörjningskvoten minska och sysselsättningen öka. Digitaliseringen av bland annat välfärdssektorn och nya tekniska innovationer är en viktig del för att kunna möta framtidens utmaningar. Det krävs krafttag för att ta sig an utmaningen med att minska ojämlikheten i hälsan i samhället. Det handlar dels om att få in ny teknik inom välfärdsområdet, förbättra sektorns produktivitet, satsa på proaktiva åtgärder för hälsa, men också om att minska skillnaderna mellan olika grupper i samhället.

7. Skapa hållbara och attraktiva livsmiljöer

Drivkrafterna:

En individs boendemiljö är viktig för hälsan och livskvaliteten. Genom att tillgodose tillräckligt med bostäder och attraktiva mötesplatser som är anpassade för människors olika behov skapas goda förutsättningar för god hälsa och social hållbarhet. Att skapa en attraktiv och trygg boendemiljö nära grönområden och natur, med närhet till arbete, service och kultur är centrala för en god samhällsutveckling.

Resan:

I Skåne bor hälften av befolkningen i flerbostadshus och cirka 45 procent bor i småhus. Resterande bor i särskilt boende, exempelvis äldreboende eller studentboende. Cirka 60 procent av flerbostadshusen är hyresrätter och resterande 40 procenten är bostadsrätter. Andelen hyresrätter har minskat det senaste decenniet, främst genom omvandling till bostadsrätter. Över 46 000 hem byggdes mellan 2007–2017, varav närmre 60 procent av dessa bebyggelser skedde i storstäderna; Malmö, Lund och Helsingborg. Bostadsbristen är dock fortfarande stor i Skåne. Enligt den senaste undersökningen av Länsstyrelsen 2017, så råder det bostadsbrist i nästan alla av Skånes kommuner. Det är framförallt svårt för unga och nyanlända att hitta boende i Skåne. Bostadspriserna har ökat med cirka 60 procent över en tioårsperiod.

Den minskande andelen hyresrätter och de ökade bostadspriserna, som drivs av högre inkomster bland sysselsätta och låga räntor, medverkar till en ökad segregation. I Skåne så har bostadssegregationen ökat över tid. Segregationen har ökat både mellan fattiga och rika så väl som mellan utlandsfödda och inrikes födda. Skåne står därmed inför stora utmaningar för att bryta trenden med ökade klyftor mellan regionens olika grupper och områden.

Utöver tillgång till boende så spelar närhet till natur och naturliga mötesplatser en stor roll för att skapa goda livsmiljöer. Grönstrukturen i Skåne är mer tät i nordost och glesare i sydväst. Tätorterna i Skåne har mindre grönområden än de glesbebodda områdena. Även Skånes grönstruktur behöver en god infrastruktur för att förena vikten av biologisk mångfald med rekreation och för att skapa naturliga mötesplatser. I flera tätorter i Skåne upplevs delar av grönstrukturen som otrygg, vilket medför att flera människor undviker att besöka dessa platser.

För att skapa en hållbar och attraktiv livsmiljö är det också viktigt med god infrastruktur och transportmöjligheter för att ha närhet till arbete till så väl service. Skåne har, jämfört med många andra län, ett väl utbyggt järnvägsnät. Detta har bidragit till en ortsutveckling och ökad attraktivitet i järnvägsnära läge. Dock saknar fortfarande flera orter tillräckliga transportmöjligheter för att ha närhet till arbete, service och kultur- och fritidsutbud. Skåne behöver därför öka tillgängligheten och där det är möjligt, bygga ut kollektivtrafiken.

Utblick:

Skåne har ett behov av att skapa mer hållbara och attraktiva livsmiljöer. Det senaste decenniet har segregationen ökat, vilket är en trend som måste brytas. Då Skåne har en ökande segregation, en stor bostadsbrist och ett behov av bättre tillgänglighet till arbete, service och natur så är det nödvändigt med fler insatser för att skapa hållbara och attraktiva livsmiljöer. Värt att fundera över i framtiden är också hur vi kan skapa fler mötesplatser som tillgodoser människors olika behov och främjar integrationen mellan olika grupper i samhället. Lyckas vi med det skulle det leda till en ökad social hållbarhet och en tryggare boendemiljö.

8. Säkerställa att platsen Skåne mår bra

Drivkrafterna:

Att säkerställa att en plats mår bra handlar om att minska trycket på miljön och våra naturresurser. Dagens stora miljöproblem är en konsekvens av våra konsumtions- och produktionsmönster. Befolkningen ökar samtidigt som vi får en ökad global levnadsstandard som driver på en ökad konsumtion vilket i sin tur ökar trycket på naturresurserna. Detta skapar fenomen som global uppvärmning och en minskad biologisk mångfald.

Resan:

Utvecklingen i Skåne, i form av ökad befolkning, konsumtion och ekonomisk tillväxt, medför ett ökat tryck på länets naturresurser som ska leverera nödvändiga ekosystemtjänster som livsmedel, rent vatten, råvaror och möjlighet till rekreation.

Skåne är ett tätbefolkat län med omfattande transporter av varor och människor. Merparten av transporter sker med fossila bränslen och utsläppen av växthusgaser från transporter har enbart minskat med nio procent sedan 1990. Befolkningsökning, regionförstoring och integration med Själland och omgivande län, ekonomisk tillväxt och transittrafik bidrar till att transporter ökar mer i Skåne än i landet som helhet. De skånska växthusgasutsläppen domineras av sektorerna energiförsörjning och trans-

porter, som tillsammans orsakar cirka 65 procent av utsläppen.

Växthusgasutsläppen har minskat med 30 procent 1990–2014 och utsläppen från energiförsörjning minskade med 56 procent. Transporter och arbetsmaskiner står för nära hälften av utsläppen och minskade enbart med 9 procent. Samtidigt kan vi se att utsläpp genom konsumtion av produkter tillverkade i andra länder fortsätter att öka, tas dessa med i beräkningen så är halterna och utsläppen i stort sett oförändrade.

Skåne är ett landskap med många unika kvaliteter. Utmaningen är att göra avvägningar i den fysiska planeringen så att värdena i den byggda miljön samt i landskapet bibehålls, den goda åkermarken bevaras och samhället i stort ställs om för att möta ett förändrat klimat. Den totala åkerarealen har minskat på grund av rationalisering och tätortsutbyggnad. Det finns indikationer på att landskapet homogeniseras, biotoper fragmenteras, arter blir mer sällsynta och deras spridningsmöjligheter har minskat över tid. Tillståndet för den biologiska mångfalden är inte hållbart och påverkan på ekosystemen är fortsatt hög.

Knappt fyra procent av Skånes landyta är naturskyddad i form av naturreservat och nationalparker. Skåne är den region i Sverige som hyser flest växt- och djurarter. Här har också artantalet gått starkast tillbaka och flest arter dött ut. Ett mindre variationsrikt landskap medför problem för allt fler arter att röra sig i landskapet, då värdefulla spridningskorridorer försvinner.

Övergödningssituationen är allvarlig i Skåne. Andelen jordbruksmark är stor och de enskilda avloppen många samtidigt som den fysiska påverkan på våra vatten är utbredd. Endast 17 procent av de skånska ytvattenförekomsterna uppnår god status vilket påvisar att skydd av sjöar och vattendrag inte har prioriterats. Problemen med övergödning, bottendöd, svaga fiskbestånd, bottentrålning, bifångst, miljögifter och exploatering som påverkar havet kvarstår.

Utblick:

Inget av de 12 miljö kvalitetsmål som bedömts på regional nivå kommer att nås i Skåne till år 2020 med idag beslutade styrmedel och åtgärder. Utvecklingen av tillståndet i miljön är oförändrad idag för samtliga mål, utom för ”Ingen övergödning” och

”Levande sjöar och vattendrag” där tillståndet förbättrats något. Den rådande teknikutvecklingen kan dock medföra möjligheter för nya innovativa lösningar på våra rådande miljöutmaningar i framtiden. Den tekniska utvecklingen behöver dock gå hand i hand med en samhällsomställning där styrmedlen effektiviseras. Enligt Länsstyrelsen i Skåne (2017) är omställning till mer miljövänliga transportsätt och fordonsslag, val av mer miljöanpassade konsumentprodukter, teknikutveckling i kombination med användande av bästa möjliga teknik i större omfattning viktiga åtgärdsområden i länet framöver.

Dialogpunkter till 2030

- Arbeta mer för att skapa en positiv framtidsbild av Skåne som en plats att leva, bo och verka.
- Bedriv aktiv påverkan mot en hållbar produktion och konsumtion och verka för målen i Agenda 2030.
- Arbeta för fossilbränslefria transporter samt gröna innovationer.
- Jobba tillsammans för att tillgängliggöra viktig samhällsinformation till Skånes invånare.
- Kraftsamla för att stärka integrationen och minska utanförskapet.
- Den biologiska mångfalden och ekosystemens stabilitet måste värnas.
- Stärk en regional plattform kring utbildning.
- Stärk möjligheterna till ett livslångt lärande.
- Jobba förebyggande för att minska ohälsan, både den fysiska och psykiska. Satsa speciellt på att minska den ojämlika hälsan.

SKÅNE SKA SKA BLI en stark hållbar tillväxtmotor

Ur "Det öppna Skåne 2030":

”Skåne har goda förutsättningar att bli en hållbar tillväxtmotor med bra internationellt anseende. Vi har ett gott geografiskt läge i Öresundsregionen och norra Europa, med Köpenhamn som närmaste granne.”

1. Öka Skånes innovativa förmåga

Drivkrafterna:

Det är ett komplext och mångfacetterat område, ett sätt att närma sig det är dock att peka på vilka grundförutsättningar som krävs för att driva området framåt. En grundförutsättning är att vi behöver öka kunskaps- och kompetensbasen för innovation i regionen genom forskning, utbildning och eget lärande. En annan förutsättning är att det finns efterfrågan på innovationer och samtidigt att innovatörerna har tillgång till marknaden. Att det finns kontaktytor mellan aktörerna i innovationsprocessen samt att det finns avsatta resurser är också viktigt om vi ska kunna öka innovationsförmågan.

Resan:

Förmågan att omsätta forskning och utveckling, kunskap och idéer till nya produkter och processer är viktigt för att öka en regions konkurrenskraft. Innovationskraft är dock svårt att mäta vilket bland annat beror på att det saknas standardiserad data på regional nivå. Ett försök att mäta regional innovationsförmåga görs inom EU i "The Regional Innovation Scoreboard" (RIS) som kommer ut vartannat år. I RIS 2017 är Skåne-Blekinge rankat i den gruppen som anses ha högst innovationskraft i EU. I gruppen finns 36 av de 214 regionerna. Innovationskraften har dock minskat med 9 procent sedan den förra mätningen 2014. Undersökningen ska tolkas med viss försiktighet på grund av en variation i regioners storlek samt bristande underlag inom vissa indikatorer.

Produktivitet anger hur mycket värde som produceras per enhet av olika insatsfaktorer och mäts ofta i BNP eller bruttoföreläggsvärde per arbetad timme. Nya studier, från bland annat OECD, visar att generellt sett är upp till tre fjärdedelar av produktivitetens utvecklingen i näringslivet går att hänföra till innovation. Produktivitet, eller hur effektivt vi använder resurser för att producera varor och tjänster, är avgörande för ekonomisk utveckling och välbefinnande. Trots goda förutsättningar har Skåne inte hållit jämna steg med Sverige som helhet och de andra storstadsregionerna de senaste decennierna.

Inom innovationsforskningen har FoU varit en central indikator genom sin roll att generera ny kunskap. Bland de 266 regionerna i EU placerar sig Skåne-Blekinge på 23:e plats med 3,3 procent i FoU-investeringar som andel av BRP. Skåne-Blekinge har tappat någon placering sedan 2013 då de låg på 17:e plats och 3,86 procent i FoU-investeringar som andel av BRP. Den region i EU som hade högst investeringsgrad i FoU som andel av BRP år 2015 var Braunschweig i Tyskland med 9,5 procent.

Det offentligt finansierade innovationssystemet i Skåne växer. Enligt halvtidsgenombången av innovationsstrategin fram till 2020 har antalet aktörer på sex år ökat från 50 till 80. Finansieringen har samtidigt stigit från 1,2 till 1,4 miljarder kronor, där 90 procent kommer från offentliga källor. Antalet aktörer ökar också, vilket gör innovationssystemet mer svårnavigerat och ökar risken för överlappning och inbördes konkurrens. Konkurrensen hårdnar där de framstående regionerna i Europa stärker sin ställning.

Utblick:

Sverige är ett litet, handels- och omvärldsorienterat land. De totala investeringarna i forskning och utveckling i Sverige – en viktig insatsresurs för innovation – utgör ungefär en procent av världens samlade FoU-investeringar och sannolikt kommer vår andel att minska. Sverige och Skåne står starkt i internationella jämförelser av länders innovationsklimat och konkurrenskraft. I EU och OECD, likaväl som i tillväxtländer som Kina, Indien, Ryssland och Brasilien, har utvecklingen av innovationsklimatet och investeringarna i innovationssystem fått en ökande politisk prioritet. Detta ökar trycket på motsvarande fokus i Skåne, för att kunna öka vår innovativa förmåga i stigande internationell konkurrens.

2. Förbättra matchningen på arbetsmarknaden

Drivkrafterna:

Den aggregerade matchningen i Sverige har tydligt följt den ekonomiska konjunkturen. Under finanskrisen 2008–2009 ökade antalet arbetslösa samtidigt som de lediga jobben blev färre. Efter finanskrisen har antalet arbetslösa legat kvar på ungefär samma nivå, medan antalet lediga jobb successivt har ökat, på senare år har arbetslösheten minskat på grund av högkonjunkturen. Utbildningsmatchning handlar istället om hur väl arbetsgivarnas efterfrågan på utbildningar, yrkeserfarenhet och kompetens stämmer överens med arbetskraften. Rätt utbildning är centralt, det har tillkommit fler jobb i högkonjunkturen men vi behöver bredda arbetsmarknaden och göra fler konkurrenskraftiga för de nya jobben. Hinder för matchningen som exempelvis tröghet i validerings-systemet för nyanlända eller gränshinder mot Danmark, som minskar möjligheterna för arbetsgivarna och arbetstagarna att hitta fram till varandra.

Resan:

Sysselsättningsgraden och därmed också arbetslösheten varierar starkt med födelseland och, i mindre utsträckning, kön. Av befolkningen i Skåne mellan 20–64 år med Sverige som födelseland, var 81 procent av männen och 79 procent av kvinnorna sysselsatta. Motsvarande värde för befolkningen född utanför Europa var 49 respektive 41 procent. Bortsett från invånare födda i övriga nordiska länder så är sysselsättningsgraden för alla födelseländer lägre i Skåne än i riket.

Arbetsförmedlingen indikerar en fortsatt positiv sysselsättningstrend men tillväxttakten bedöms bromsa in under 2019. Nu som förr, befinner sig Skåne bland de län som visar den starkaste jobbtillväxten i hela landet, men samtidigt växer befolkningen i yrkesverksam ålder i samma takt vilket gör att sysselsättningsgraden har svårt att öka. Därför krävs det ytterligare insatser för att skapa fler arbetstillfällen och förbättra matchningen på arbetsmarknaden.

Skåne är ett av de län som har den starkaste jobbtillväxten i hela landet. Undersökningen visar på en fortsatt positiv sysselsättningstrend i Skåne.

Tillväxttakten bedöms dock bromsa in i jämförelse med 2016 och 2017, men sammantaget skapas nära 8 800 nya arbetstillfällen i länet under 2018. Gränspendlingen över Öresund visar dock på stagnerande utveckling sedan införandet av id- och gränskontroller, en utveckling som inte vänder uppåt trots högkonjunktur i Danmark.

Tillgången på arbetskraft i alla yrkeskategorier är inte tillräcklig och antalet bristyrken ökar. Samtliga bristyrken kräver antingen en gymnasial yrkesutbildning ofta i kombination med ett yrkesbevis eller en längre eftergymnasial utbildning. Det behövs en tydligare koppling mellan efterfrågan på arbetskraft i bristyrken och utbildning av detsamma. Det finns enligt arbetsförmedlingen stor tillgång till arbetskraft med kortare utbildning, vilket efterfrågas i mindre grad av arbetsmarknaden däremot behöver fler få gymnasiekompetens för att kunna hävda sig på arbetsmarknaden.

Utblick:

Strukturumvandlingen i ekonomin förväntas fortsätta. Utvecklingen under de senaste decennierna har inneburit att tjänstesektorn ökat sin andel av den totala sysselsättningen samtidigt som den varuproducerande delen av ekonomin haft en sjunkande sysselsättningsandel, denna utveckling förväntas också fortsätta. Det är höga krav för att komma in på arbetsmarknaden, det krävs hög utbildning och riktade utbildningar för att personer som står längre från arbetsmarknaden ska kunna vara attraktiva för arbetsgivaren. Under 2017/18 har efterfrågan varit god och även många utrikesfödda och andra som har svårare på arbetsmarknaden har i hög utsträckning kommit i arbete. Så länge konjunkturen håller i sig är det en mycket gynnsam utveckling, för att denna grupp ska kunna bibehålla sin konkurrenskraft även i en lågkonjunktur krävs dock fler insatser.

3. Bygg en stark utbildningsregion

Drivkrafterna:

En stark utbildningsregion kan förverkligas om det finns lärosäten med högkvalitativ utbildning och

forskning som är attraktiv i såväl ett regionalt som ett internationellt sammanhang. En annan förutsättning är en hög utbildningsnivå inom regionen och en befolkning som fortsätter att fortbilda sig under yrkeslivet.

Resan:

Utbildningsnivån i Skåne är hög, Skåne ligger på tredjeplats i landet avseende andelen invånare med eftergymnasial utbildning. Utbildningsnivån i Skåne har, liksom i övriga Sverige, stigit successivt under de senaste två decennierna. Förändringen beräknas fortsätta under den närmsta tioårsperioden, men i något långsammare takt.

Den svenska högskolan har under de senaste decennierna expanderat kraftigt och denna utveckling kan ses även i Skåne. Läsåret 2015/16 hade antalet högstskolenybörjare på lärosätena i Skåne ökat med cirka 65 procent sedan läsåret 1995/96. Skåne fortsätter även att vara en attraktiv plats för internationella studenter, framförallt Lunds universitet sticker ut som en magnet. Att Malmö Högskola blivit universitet stärker Malmö/Lund som ett nav för högre utbildning och forskning.

Att säkerställa en bra barnomsorg och skolgång där barn ges goda möjligheter att utvecklas och tillgodogöra sig kunskap är viktigt för framtidens Skåne. År 2017 hade 41 procent av de årarbetande inom förskolan (barn 1–5 år) förskoleutbildning i Skåne, vilket är en procentenhet högre än för riket. Barngrupperna är något mindre i Skåne jämfört med riksgenomsnittet. År 2017 gick det 5,1 barn per årsanställd, vilket ligger i linje med riksgenomsnittet. Kompetensförsörjningen på regional nivå påverkas dock inte bara av den utbildning som sker inom regionen, utan även av i vilken utsträckning kompetens flyttar eller pendlar in och ut ur regionen. Därför är det av stor vikt att Skåne har en stark attraktionskraft för såväl inflyttare som företag för att säkra en långsiktig kompetensförsörjning. De senaste årens låga inrikes- flyttnetto till Skåne har dock lett till att Skåne har ett negativt netto för just gruppen flyttare med eftergymnasial utbildning. Detta gäller också personer med för Skåne viktiga utbildningsgrupper i ett arbetsmarknadsperspektiv såsom teknik och tillverkning och hälso- och sjukvård. En viktig slutsats är dock att personer med eftergymnasial utbildning är mer flyttbenägna än andra utbildningsgrupper

Utblick:

Det finns stora regionala skillnader i andelen som påbörjar högskoleutbildning. Störst övergång till högre utbildning för dem som fyllt 24 år (födda 1990) var det i Stockholms, Uppsala och Skåne län, vilket borgar för att Skåne fortsättningsvis ser en god trend i att öka utbildningsnivån. Fortbildning under yrkeslivet är något som behöver utvecklas och kopplas till arbetsmarknadens behov.

4. Agera för fler investeringar och finansieringsmöjligheter i regionen

Drivkrafterna:

EU-politikens inriktning går mot en mer lånebaserad/medfinansierad investeringspolitik. Även på nationell nivå ser vi att medfinansiering ofta behövs för att exempelvis en infrastrukturinvestering ska bli aktuell i Skåne.

Resan:

Det har blivit allt vanligare med olika finansieringsmetoder som bygger på partnerskap, exempelvis genom utvecklade partnerskap mellan stat, region och kommun, brukarfinansiering eller förhandlingsplanering. Detta ställer nya krav på att utveckla en

kapacitet för att utnyttja dessa möjligheter. Denna utveckling finns både inom EU-politiken men också inom nationella satsningar för infrastruktur.

Mycket tyder på att EU:s jobb- och tillväxtpolitik i ökande utsträckning kommer att bygga på en kombination av finansiella instrument och traditionella EU-program. EFSI (Europeisk fond för strategiska investeringar) är i grunden en bankgaranti, uppbackad av EIB och EU-budgeten, som ska kunna gå in med lån och riskkapital som delfinansiering av projekt med hög risk men med stor potential att skapa jobb och tillväxt i Europa. Sammanlagt hoppas man kunna generera investeringar på över 300 miljarder euro med stöd av EFSI. Modellen bygger på medfinansiering från nationella och regionala aktörer samt privat kapital.

Kraven på medfinansiering ökar. I propositionen ”Framtidens resor och transporter – infrastruktur för hållbar tillväxt”, uttalades att Trafikverket ska pröva medfinansiering som ett obligatoriskt inslag för alla de projekt som ingår i de olika infrastrukturplanerna. I Sverige är det traditionellt sett staten som haft huvudansvaret för investeringarna i väg- och järnvägssystemet. Satsningen på ”Sverigeförhandlingen” har förstärkt utvecklingen och det blev en direkt förutsättning för diskussionen kring etableringen av en ny stambana Stockholm-Malmö. Medfinansiering är ett grundvillkor i denna typ av infrastruktursatsningar.

Riksrevisionen bedömer att resursstarka intressenter – de med höga per-capitainkomster, lokalpolitisk enighet, förhandlingsskicklighet etc. – har kunnat förhandla fram de objekt som är av störst intresse för dem. Att resursstarka intressenter bidrar till det statliga åtagandet skulle i och för sig kunna medföra att statliga resurser frigörs för investeringar i mer resurssvaga områden, men effekterna av detta nya landskap är ännu otydliga.

Utblick:

Utvecklingen leder till ökade krav på finansiella åtaganden för Skåne, vilket också kräver en regional samsyn om investeringar ska hamna i vår region. Om vi lyckas utnyttja de nya finansiella instrumenten vid sidan om existerande EU-program öppnar sig möjligheter för långsiktiga utvecklingsåtgärder med EU-medel.

5. Dra nytta av samhällseffekterna kring ESS och MAX IV

Drivkrafterna:

ESS och MAX IV blir världsunika forskningsanläggningar med enorm potential. För att ta tillvara samhällsnyttan krävs samlade insatser på många olika plan. Detta har gjorts i stor utsträckning i ett Skåne-perspektiv, bland annat inom Regionalfondsprojektet TITA. Det finns ett stort behov av att utveckla gemensamma styrkor med andra regioner och skapa en gemensam, stark materialforskningsregion i ett gränsregionalt perspektiv.

Resan:

Sedan september 2015 drivs Interreg-projektet ESS & MAX IV: Cross Border Science and Society, där 27 partners i Sverige, Danmark och Norge tillsammans utvecklar styrkorna utifrån ESS och MAX IV. Region Skåne är Lead Partner. I projektet arbetar 8 universitet och forskningsanläggningar med att lära unga forskare att använda teknikerna vid ESS och MAX IV. Genom 176 st 6-månadersexperiment arbetar unga forskare med handledare och en co-handledare i annat land för att korsbefrukta styrkeområden. Andra delprojekt fokuserar på marknadsföring av vår materialforskningsregion, näringslivets koppling, gränshinder och att få forskare/talanger att vilja stanna i vår region, allt utifrån ett gränsregionalt mervärde.

Två av tre projektår har gått, och projektet löper enligt plan. Av 147 experiment av 176 är i dagsläget godkända av forskardelprojektets Steering Committee, och det finns goda förutsättningar att nå projektets mål. Extra tyngd kommer under sista projektåret att läggas på en tydlig och pedagogisk kommunikation av projektets många olika resultat.

Synergieffekter mellan anläggningar, näringsliv och forskning inom materialvetenskap behöver utvecklas i ett nationellt, Öresundsregionalt, skandinaviskt och europeiskt perspektiv. Stärkt mottagarorganisation, lösta gränshinder för utomeuropeiska Öresundspendlare, ökad forskarsamverkan i en större geografi och konkreta marknadsföringsåtgärder är några exempel på insatser som behöver utvecklas för att tillvarata potentialen.

Utblick:

I nästa steg finns behov av att stärka kopplingarna med Hamburg/DESY och tillsammans skapa en stark materialforskningsregion. Potentialen blir särskilt påtaglig när Fehmarn Bält-förbindelsen öppnar och regionerna får ökade möjligheter att kopplas samman. Att vidareutveckla näringslivs- och användarmöjligheter, ekosystem för innovationer och förstärkt marknadsföring i ett cross-borderperspektiv är andra ämnesområden som blir viktiga i det framtida arbetet.

6. Stärka förutsättningarna för att starta och driva företag

Drivkrafterna:

Den förväntade inkomst som företagare, arbetslöshetsgrad i området, samt omgivande tradition och klimat av företagande anses vara de huvudsakliga drivkrafterna för att starta ett företag. Andra förutsättningar är tillgång till kapital, konkurrens inom sektorn etcetera.

Resan:

Jämfört med många andra europeiska länder är etablering av nya företag i Sverige låg, dock är den ungefär på samma nivå som andra små EU-länder, men den är en prioriterad fråga på den politiska agendan, då den betyder mycket för vår konkurrenskraft, tillväxt och attraktivitet.

Nyföretagandet i Skåne ligger relativt högt jämfört med andra regioner och är stabilt över tid. 2016 hade Skåne, med 12 nya företag per 1 000 invånare, det tredje högsta nyföretagarfrekvensen i landet. Endast i Stockholms och Jämtlands län var nyföretagandet högre. Flertalet av de 9 420 nya företag som startades i Skåne under 2016 var inom tjänstesektorn. Nyföretagandet per 1000 invånare är högst i södra Skåne, under 2016, nordvästra Skåne ligger också relativt högt.

Mäns företagande är dubbelt så stort som kvinnors, denna slutsats drar även Ohlsson (2004) för Sverige. Nivåskillnaden mellan kvinnor och män förklaras ofta av att nästan hälften av den svenska kvinnliga arbetskraften är anställd inom utbildnings-,

vård- och omsorgsbranscherna, det vill säga branscher som till stor del återfinns inom den offentliga sektorn.

En drivande faktor för att starta och driva företag i Skåne är att den viktiga utrikeshandeln är konkurrenskraftig. Av rikets export utgörs cirka 30 procent av tjänsteexport. Denna går tyvärr inte att bryta ner på regional nivå, vilket innebär att vi endast kan redovisa Skånes varuexport. Sveriges export uppgick år 2014 till 1 164 miljarder kronor, varav Skånes export uppgick till nästan 95 miljarder kronor. Skåne svarar för cirka 8,2 procent av rikets totala varuexport och vårt exportmönster är relativt stabilt. Norge, Tyskland, Danmark, Finland, USA och Storbritannien har under lång tid varit Skånes största exportmarknader, även om rangordningen skiftar något mellan åren. Danmark brukar ligga något högre som exportland för Skåne än för riket som helhet. Kina har under 2015 för första gången tagit sig förbi Storbritannien som exportmarknad för Skåne.

Utblick:

Sveriges samlade ekonomiska aktivitet koncentreras i allt högre grad till de tre storstadsregionerna Stockholm, Västra Götaland och Skåne. Skåne kan beskrivas som en tillväxtregion där det finns förutsättningar att starta och driva företag, men samtidigt en region med utmaningar. Nätverkande mellan företag, akademi, finansieringsinstitutioner och det offentliga är en förutsättning för att skapa livskraftiga företag i vår region.

Dialogpunkter till 2030

- Skapa en stark materialforskningsregion med ett gränsregionalt perspektiv.
- Ta fram en gemensam strategi för att hantera EU:s kommande sammanhållningspolitik
- Stärk den regionala samsynen kring regionens kompetensförsörjningsbehov.
- Samverkan och samhandling mellan offentliga, privata, idéburna sektorn bör fördjupas.
- Arbeta utifrån och stärk Skånes styrkeområden, exempelvis inom livsmedelsområdet.
- Stärk Skånes position som transitregion för gods och verka för hållbara transporter.

SKÅNE SKA DRA NYTTA AV sin flerkärniga ortstruktur

Ur "Det öppna Skåne 2030":

”Skåne är med sina 1,3 miljoner invånare en av Sveriges tre storstadsregioner. Detta blir särskilt påtagligt genom att vi är en del av Öresundsregionen. Med 250 tätorter har Skåne en större täthet av orter än någon annan del av Sverige.”

1. Stärka tillgängligheten och binda samman Skåne

Drivkrafterna:

För att öka Skånes attraktivitet och stärka tillgängligheten på ett hållbart sätt, krävs infrastrukturinvesteringar som kopplar samman Skånes livsmiljöer. Ett tillgängligt Skåne är viktigt för att utveckla den skånska arbetsmarknaden och stärka individens livskvalitet.

Resan:

Skåne har en förhållandevis god tillgänglighet mellan sina orter, dock gäller det framför allt med bil, även om det finns en relativt väl utbyggd och fungerande kollektivtrafik. Pendlingsmönstren i Skåne skiljer sig från hur det ser ut i många andra delar av Sverige, där boende och arbete i högre grad finns i samma kommun. I Skåne syns istället tydliga pendlingsströmmar över kommungränserna.

De senaste åren har pendlingen mellan kommunerna i Skåne ökat. Detta beror dels på att infrastrukturen har förbättrats och att arbetsmarknadsregionerna har utvidgats. De största pendlingsflödena finns mellan Malmö och Lund och vice versa, liksom mellan Malmös kranskommuner och centrala Malmö. Det finns dessutom cirka 15 000 personer som dagligen pendlar mellan Skåne och Östra Danmark. Dessutom har stråken mellan de regionala kärnorna stärkts. Denna utveckling innebär att Skåne blivit en alltmer sammanhållen och integrerad region, särskilt mellan kommunerna i de sydvästra delarna. Men samtidigt som det sker en allt mer integrerad pendling i västra Skåne, är interaktionen med den östra delen låg. Trots den generellt ökade rörligheten mellan orter i olika delar av Skåne är dock vissa relationer mycket svaga, vilket återspeglas i att Skåne idag är uppdelat i tre lokala arbetsmarknadsregioner.

Trots ett ökat resande med kollektivtrafik över tid så sker idag endast 15 procent av alla personresor med kollektivtrafik. Detta är betydligt mindre än i andra storstadsregioner och den stora andelen resor med bil är inte hållbart ur en klimataspekt. Det finns en stor potential för ökad pendling med kollektivtrafik i Skåne. Medelskåningen når cirka 110 000 skånska arbetstillfällen på 45 minuter med kollektiv-

trafik. Detta utgör cirka 20 procent av alla arbetstillfällen i Skåne. Ett stort antal av länets arbetstillfällen finns i Malmö, Lund och Helsingborg. En viktig faktor för en plats i Skåne är alltså tillgänglighet till någon eller flera av de regionala kärnorna, med tyngdpunkt på de regionala tillväxtmotorerna Malmö, Lund och Helsingborg.

Cykeln är det näst vanligaste färdmedlet i Skåne efter bil. I städer och tätorter är cykeln ofta det snabbaste alternativet. Andelen som cyklar varierar stort mellan olika kommuner i Skåne. I Lunds och Malmös kommuner är det flest andel som väljer cykel som färdmedel. I de allra flesta kommuner är det dock färre än 10 procents andel cykelresor. En delförklaring till de låga siffrorna kan vara tillgängligheten till arbetet, att distansen till arbete generellt är högre i de mindre orterna. Cykel som färdmedel i Skåne har dock en stor potential. Utifrån en totalundersökning baserad på den sysselsatta befolkningen i Skåne har Region Skåne undersökt tillgängligheten för varje individ till sin arbetsplats med olika färdmedel. Resultatet visar bland annat att nästan hälften av alla skåningar skulle kunna cykla till arbetet på under 30 minuter. Med en kombinationsresa bestående av cykel, kollektivtrafik och gång når hela 80 procent av befolkningen sin arbetsplats på en timme.

Utblick:

Bristen på nyinvesteringar i järnväg har gjort att den har allt svårare att möta upp behoven av transporter, eftersom kapacitetstaket uppnåtts. Eftersatt underhåll i kombination med en hårt trafikbelastad infrastruktur leder till fler trafikstörningar som drabbar resenärer och gods allt mer. I kombination med att befolkningen och godstrafiken fortsätter att öka behöver detta åtgärdas för att öka tillgängligheten i Skåne. Dessutom behöver Skåne satsa på ytterligare en Öresundsförbindelse och att utnyttja potentialen som kommer av den nya Fehrman Bält-förbindelsen.

2. Satsa på Skånes tillväxtmotorer och regionala kärnor

Drivkrafterna:

Städer som viktiga motorer för tillväxt inom en region. Staden genererar tillväxt genom handel, utbildning och kultur. Den stora befolkningskoncentrationen skapar större möjligheter för innovation men också för företag att hitta rätt kompetens och köpkraft. Den ekonomiska aktiviteten koncentreras vilket kan öka produktiviteten. Städerna har en central roll i utvecklingen och kan generera synergi-effekter för hela regionen.

Resan:

Av Skånes cirka 250 tätortsområden har åtta städer, som är geografiskt utspridda över Skåne, identifieras som regionala centrum: Malmö, Lund, Helsingborg, Landskrona, Ystad, Trelleborg, Hässleholm och Kristianstad. Av dessa har Malmö, Lund och Helsingborg identifierats som de främsta tillväxtmotorerna med stor tillväxtpotential. Dessa städer har stor betydelse för regionen, då de har större befolknings- och sysselsättningsutveckling än det genomsnittliga Skåne. Skånes tillväxtmotorer är unika då de är forskning och utvecklingsintensiva samt att de har universitet, en kunskapsintensiv tjänstesektor, stora kulturinstitutioner och ett brett utbud av detaljhandel är belägna i dessa städer.

Den demografiska utvecklingen är av avgörande betydelse. Den påverkar kompetensförsörjningen, hemmamarknadens storlek och efterfrågan på offentlig och privat service. Flertalet kommuner i Skåne har vuxit de senaste åren särskilt i Skånes regionala kärnor, oftast till stor del beroende på en stor inflyttning från utlandet.

Samtidigt går det att se att tillväxtmotorerna har lägre sysselsättningsgrad än övriga kommuner i regionen. Malmö och Lund var bland de med lägst sysselsättningsgrad av Skånes kommuner. Men även om befolkningen i tillväxtmotorerna har lägre sysselsättningsgrad än övriga Skåne så återfinns största delen av Skånes bruttoregionprodukt i de tre städerna. Tillsammans innehåller Skånes tillväxtmotorer mer än hälften av alla arbetstillfällen i regionen. Trots lägre sysselsättningsgrad hos befolkningen i Malmö,

Lund och Helsingborg så sker alltså fortfarande merparten av regionens ekonomiska aktivitet i dessa tre städer. Flera av de kommuner som har högst sysselsättningsgrad i Skåne hittar vi dem med stor utpendling till någon eller flera av tillväxtmotorerna. Kommuner inom pendlingsavstånd till större centra har ofta kunnat kompensera en minskande sysselsättning i kommunen med ökande utpendling, men kommuner långt ifrån större städer har oftast haft en svag utveckling av antalet sysselsatta.

Vidare bor ungefär 40 procent av regionens förvärvsarbetande befolkning (20–64 år) i tillväxtmotorerna, och här återfinns runt 40 procent av regionens sammantagna förvärvsinkomster. Tillsammans så har tillväxtmotorerna i Skåne ungefär lika många förvärvsarbetande som Göteborg, och ungefär lika stor BRP och sammantagna förvärvsinkomster. Utbildningsnivån i Skånes tillväxtmotorer är högre än övriga Skåne. Universitetskommunen Lund har överlägset högst utbildningsnivå, både bland tillväxtmotorerna och i Skåne totalt. Drygt hälften av alla Skånes 25–64 åringar med eftergymnasial utbildning bor i någon av tillväxtmotorerna.

De regionala kärnorna Kristianstad och Hässleholm har över tid tillsammans utvecklats till en viktig motor för sitt omland. Tillväxten i omlandet i nordöstra Skåne har varit svag i förhållande till Sydvästra Skånes utveckling, vilket stärker behovet av Kristianstad och Hässleholm som en drivande kraft i regiondelen.

Utblick:

Befolkningsutvecklingen kommer fortsatt att vara positiv i alla regionala kärnor. Både befolkningstillväxten och tillväxten i arbetstillfällen förväntas dock fortsatt vara koncentrerad kring Skånes tre tillväxtmotorer och det finns ett behov att utnyttja denna kraft än mer i framtiden.

3. Utveckla möjligheten att bo och verka i hela Skåne

Drivkrafterna:

För att hela Skåne ska vara attraktivt att bosätta sig eller etablera sitt företag i, krävs det att det finns en god tillgänglighet både till service och arbetstillfällen, i stad och på landsbygd.

Resan:

Med sina 250 tätorter har Skåne en större närhet mellan tätorter än någon annan del av Sverige. Det varierande landskapet med byar, orter, städer och skogar, åkrar, parker, och stränder inom relativt liten yta med korta avstånd och hög tillgänglighet är unik.

Den positiva bedömningen hos Skånes befolkning av både den kommunala och regionala servicen har ökat markant sedan 2008 och 2011 i Skåne. Dock varierar det dock mellan ren landsbygd, mindre tätort och större tätorter. Tillgången till kollektivtrafik, bredband via fiber, utbudet av matbutiker och service och kulturutbudet upplevs vara sämre på landsbygden än i de större tätorterna. En övervägande andel ser dock en brist i tillgången till bostäder.

Bostadsbyggandet i Skåne har dock ökat över tid. Störst har bostadsbyggandet varit i de större kommunerna i Skåne. Ungefär 40 procent av bostadsbyggandet mellan 2005–2016 var hyresrätter, 35 procent var äganderätter och ungefär en fjärdedel var bostadsrätter.

Strax över hälften av alla bostäder som byggdes i Skåne 2010–2014 byggdes i ett stationstillgängligt läge.

En viktig förutsättning för att bo och verka i hela Skåne är ett utbyggt fibernät. Den digitala infrastrukturen är viktigt inte minst för invånarnas möjlighet till bättre service och kulturutbud utan även för företagsetablering. I Skåne har det funnits ett tydligt samband mellan utbyggnadsgraden av fibernät och invånartätheten. Ju färre invånare ju lägre är utbyggnadsgraden. Vilket drabbar då främst landsbygden, 2017 hade 77 procent av hushållen i Skåne tillgång till 100 Mbps bredband.

Även om det finns en unik närhet mellan tätorterna i Skåne är kollektivtrafiken inte lika utbyggd på landsbygden som i tätorterna. Idag sker ungefär 85 procent av alla resor på landsbygden med bil jämfört med 40 procent av alla resor i Malmö, Lund och Helsingborg. Cykling som färdmedel är därför inte så vanlig. En av orsakerna till detta kan exempelvis vara lång distans till arbete.

Utblick:

En av Skånes styrkor i förhållande till andra storstadsregioner är att avstånden inom regionen är väldigt små, det ger oss konkurrensfördelar som vi kan nyttja än bättre i framtiden. Digital infrastruktur är viktigt för att fortsätta utveckla tillgängligheten till service och möjligheten att bo och verka på landsbygden. Utvecklingen skapar fler möjligheter till framtida utveckling av ett utökat digitalt serviceutbud.

4. Stärka stad och landsbygd utifrån sina respektive behov och utveckla samspelet mellan dem

Drivkrafterna:

För att stärka Skånes attraktivitet som helhet är utvecklingen på landsbygden av stor betydelse. Närhet mellan stad och landsbygd i Skåne ger bra förutsättningar till att ska kunna ha en positiv utveckling och kunna stärka och komplettera varandra.

Resan:

Städerna har den största andelen av Skånes befolkning och den rena landsbygden tenderar att stå för en relativt liten andel av den samlande befolkningen. Den demografiska utvecklingen har sett olika ut för stad och landsbygd. Städerna har större andel av unga vuxna, vilka är studerande i relativt hög utsträckning. Den stadsnära landsbygden består i högre utsträckning av barnfamiljer, medan befolkningen på landet har en högre andel pensionärer. I flertalet kommuner är medelåldern högre på landsbygden, medan barnfamiljer är överrepresenterade på den stadsnära landsbygden. Detta mönster gäller dock inte för samtliga kommuner.

I Skåne som helhet dominerar sysselsättningen av arbetstillfällen lokaliserade i städerna. 85 procent av sysselsättningen fanns 2015 i Skånes städer, 12 procent på den stadsnära landsbygden och 3 procent på landsbygden. Dessa andelar varierar dock stort mellan kommunerna. I Skåne är generellt sett sysselsättningsgraden högre på den stadsnära landsbygden och på landsbygden än i städerna. Detta kan till hög grad förklaras med att befolkningen i förvärsarbetande ålder i genomsnitt är äldre på landsbygden och har hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. En annan möjlig förklaring är en högre entreprenöriell kultur utanför städerna, vilken resulterar i att en större andel människor försörjer sig som egenföretagare. Även branschstrukturen varierar. I städerna arbetar man i högre utsträckning inom service-näringsområden som olika former av företagstjänster, medan man på den stadsnära landsbygden och den rena landsbygden i högre utsträckning är sysselsatt inom jordbruk och byggnadsindustri. Livsmedelssektorn är Skånes största näring och omfattar lantbrukare, livsmedelsföretag, handel och restauranger och finns närvarande både i staden och på landsbygden. Skåne står för 45 procent av hela Sveriges omsättning inom livsmedelsindustrin. Den har en stor betydelse för Skånes utveckling.

Både stad och landsbygd är viktiga för den ekonomiska tillväxten i Skåne och spelar båda en viktig roll i arbetet mot en mer hållbar framtid. Staden är beroende av landsbygden och ekosystemets förmåga att hantera städernas tillväxt. Det finns en obalans i resursflöden mellan stad och land. Där resursflödet är likriktat från landsbygden till staden. Resurser i form

av markens näringsinnehåll och ekosystemtjänster undergrävs i dagens flöde.

Utblick:

Prognosen visar att vi kommer få än större demografiska skillnader mellan stad och land, där städernas andel av Skånes äldre förväntas minska och andelen barn förväntas öka. Då förutsättningarna för stad och landsbygd ser olika ut, krävs att samspelet dem emellan stärks och satsningar görs för att utveckla både stadens och landsbygden möjligheter och utmaningar.

5. Utveckla Skåne hållbart och resurseffektivt

Drivkrafterna:

En ökad global levnadsstandard i kombination med en växande befolkning och ökad konsumtion bidrar till de pågående klimatförändringarna. En minskad klimatpåverkan, klimatanpassning och en god resurshållning är viktigt för att Skåne som en del av det globala samhällssystemet ska kunna utvecklas hållbart.

Resan:

I Skåne har det satsats mycket på en ökad användning av biobränsle, effektivare energianvändning, förnybar el och mindre utsläpp från transporter för att minska regionens klimatpåverkan.

Det finns höga ambitioner i Skåne för att reducera utsläpp av växthusgaser och minska energianvändningen. Energieffektiviteten har ökat i Skåne över tid och ligger högre än rikets utveckling. En förklaring är att konjunktur- och strukturförändringar har en stor påverkan på utsläppsminskningen. Andelen förnybar energi i regionen har ökat sedan 1990. Om den förnybara delen av både el och fjärrvärme medräknas uppskattas den totala slutgiltiga energianvändningen bestå av cirka 40 procent förnybar energi enligt Länsstyrelsen i Skånes rapport, Skånes energiläge 2015. Växthusgasutsläppen per invånare i Skåne har minskat med 40 procent sedan

1990 om utsläpp orsakade i andra länder och de skånska hushållens konsumtion exkluderas. Utsläppen per invånare är lägre i Skåne än i riket 2013, men utvecklingen följer i stort sett rikets över tid. Alla sektorer i Skåne förutom jordbruk och avfall och avlopp har lägre klimatpåverkande utsläpp än riket vilket faller i linje med en relativt stor jordbruksproduktion i Skåne jämfört med riket som helhet.

Skåne är ett tätbefolkat län med omfattande transporter av varor och människor. Merparten av transporter sker med fossila bränslen och utsläppen av växthusgaser från transporter har enbart minskat med nio procent sedan 1990. Befolkningsökning, regionförstoring och integration med Själland och omgivande län, ekonomisk tillväxt och transittrafik bidrar till att transporter ökar mer i Skåne än i landet som helhet.

Skåne är ett landskap med många unika kvaliteter. Utmaningen är att göra goda avvägningar så att värdena i den byggda miljön samt i landskapet bibehålls, den goda åkermarken nyttjas effektivt och samhället i stort ställs om för att möta ett förändrat klimat. Över tid har dock den totala åkerarealen har minskat på grund av rationalisering och tätortsutbyggnad.

En annan viktig del i att främja en resurseffektiv och hållbar region är att stimulera ett byggande som

är kollektivtrafikhäna, blandat och integrerat. Många mindre kommuner har byggt mycket i stations-tillgängligt läge, men merparten av regionens stationstillgängliga bostäder i reella tal har fortfarande tillkommit i Malmö, Helsingborg och Lund. Ungefär hälften av bostäderna som byggts i stationstillgängligt läge var hyresrätter.

Utblick:

Trots en ökande medvetenhet om klimatförändringarnas orsaker och konsekvenser ökar fortfarande de globala utsläppen av växthusgaser. Om dagens trender fortsätter resulterar de sannolikt i stora klimatförändringar under innevarande århundrade. Detta skulle ge stora konsekvenser för världen i stort, och innebära grundläggande förändringar i Skåne med stora behov av klimatanpassning.

6. Stärka det regionala samarbetet

Drivkrafterna:

Vårt samhälle blir mer och mer komplext och de utmaningar som finns inom och nära Skåne kräver ofta flera parter för att kunna mötas. Då både styrkor och utmaningar är av en sådan natur att ingen enskild aktör ensamt kan möta dem, krävs våra gemensamma krafter.

Resan:

En god samhällsutveckling bör skapas i samverkan. En viss konkurrens är bra men det är inte positivt om vi bara konkurrerar med varandra, alla har ett ansvar att se till att också regionen är attraktiv och konkurrenskraftig. Det handlar om samverkan mellan kommun, näringsliv, akademi och offentlig sektor för att få till ett bra utbud som gör att pendling till jobb och utbildning fungerar.

Skåne och Öresundsregionen utgör är ett bra exempel på en regional samverkan där det behövs gränsöverskridande lösningar. Det finns starka och många nätverk mellan företag, universitet, organisationer och individer. Flagskeppet är ESS, European Spallation Source med verksamhet på bägge sidor

sundet. Regionen är också att se som en gemensam arbetsmarknad för de nästan fyra miljoner människor, både danskar och svenskar, som bor i regionen. Det är dock av stor vikt att arbetet med att undanröja gränshinder fortsätter. Greater Copenhagen & Skåne Committee – som omfattar regioner och kommuner på båda sidor sundet – är ett viktigt partnerskap som verkar för detta.

Utblick:

Då konkurrensen och komplexiteten ständigt ökar måste samverkan öka för att möta denna utveckling. En av styrkorna i Skåne är närheten till varandra och den varierade strukturen av stad, land och små och stora orter. Här finns potentialen att utveckla våra olika roller och komplettera varandra för att skapa en välfungerande region.

Dialogpunkter till 2030

- Arbeta för ökade kombinationsresor, med cykel och kollektivtrafik för att stärka det hållbara resandet.
- Öka det regionala samarbetet och samsynen i den fysiska planeringen. Exempelvis inom bostadsbyggandet.
- Stärk pendlingsmöjligheterna till de regionala kärnorna.
- Stärk ett hållbart transportsystem genom att avlasta vägnätet via överföring till spår och sjötransport.
- Synliggör landsbygdens respektive stadens roll och funktion ytterligare samt relationen dem emellan.
- Arbeta för att landsbygden har ett basutbud av samhällsservice.
- Stärk den digitala servicen i hela regionen.
- Stärk arbetet kring det klimatneutrala Skåne.
- Verka för ett cirkulärt livsmedelssystem.

SKÅNE SKA UTVECKLA morgondagens vårldstjänster

Ur "Det öppna Skåne 2030":

” Skåne står inför ett paradigmskifte vad gäller människors ökade krav och förväntningar på vårlden. Hög kvalitet, direkt tillgång, valfrihet, snabb service, skräddarsydda tjänster, flexibla lösningar samt ett brett och varierat utbud är krav och förväntningar som morgondagens Skåne måste leva upp till. ”

1. Underlätta människors möjligheter att påverka välfärdsutbudet

Drivkrafterna:

Individualiseringen påverkar såväl människors önskemål som de politiska drivkrafterna att verka i riktningen mot valbarhet och påverkan. Denna utveckling har dessutom en dubbel effekt där mer möjlighet och påverkan inom ett område ger en förväntan att det ska vara möjligt inom fler områden och på fler sätt. De tekniska möjligheterna i form av exempelvis digitalisering och kommunikationsmöjligheter är en förutsättning för att tillgodose dessa krav och önskemål men kräver i sin tur investeringar och förändrade strukturer.

Resan:

Det är svårt att definiera alla aspekter av kvaliteten i välfärden. Till skillnad från mer tekniska verksamheter som t.ex. byggnation och sophämtning, där det viktiga framför allt är vad som görs, är det avgörande inom vård, skola och omsorg hur det görs. Förutom att det då finns problem att mäta kvaliteten, så finns det svårigheter att få ut information om vilka valmöjligheter medborgarna har i välfärdsutbudet och vilken kvalitet det finns i utbudet.

Vid en bedömning av det generella serviceutbudet i Skåne anses den vara övervägande bra eller ganska bra både i den egna kommunen och regionen. Dock får hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen en något mer negativ bedömning. Inom hälso- och sjukvården är det framförallt tillgången till vård och organisationens effektivitet som får en sämre bedömning.

För att underlätta människors möjlighet att påverka behöver välfärden bli mer personcentrerad. Huvudmän och andra aktörer måste bli bättre på att samverka runt individen för att kvaliteten inom välfärden ska förbättras. Trenden mot ett ökat intresse av egna val inom välfärden drivs av bland annat en förbättrad levnadsstandard, förbättrad hälsa och demokratisering i de utvecklade delarna av världen. Denna utveckling kan delvis förklaras med en ökad individualisering som i sin tur beror på ett ökat ekonomiskt oberoende för den enskilde individen.

Utblick:

Transport, skola, vård och omsorg och andra samhällstjänster väljs med utgångspunkt i kvalitet, valfrihet och tillgänglighet, då är det viktigt att informationen om dessa faktorer är korrekt och går ut brett till befolkningen. Inom flera områden, i synnerhet hälso- och sjukvård och kollektivtrafik kan det handla om att sätta upp och utveckla snabba och tillgängliga samhällstjänster för att koordinera ett större behov och större tillgänglig information samt att förhålla sig till den tidsbrist som kan uppstå.

2. Säkerställa en personcentrerad vård

Drivkrafterna:

Forskningens förändrade betoning på det individuella och vikten av patientens upplevelse och inställning för att få ett bättre resultat av behandlingen, har fått stort genomslag i lagstiftning och i politiken.

Resan:

Personcentrerad vård innebär att respektera och bekräfta personens upplevelse och tolkning av ohälsa och sjukdom, samt att arbeta utifrån denna tolkning för att främja hälsa med utgångspunkt i vad hälsa betyder för just denna enskilda person.

En personcentrerad vård innebär också att personens unika perspektiv ges likvärdig giltighet som det professionella perspektivet. Patienten blir medskapare och partner i den egna vården och i vården utveckling. Detta har börjat påverka arbetssättet när patienten ses som en medpart i lösningen, snarare än en mottagare av vård. Allt fler studier visar på att en personcentrerad vård kan påverka en rad faktorer positivt, så som kostnadseffektiviteten, vårdkvaliteten och patientupplevelsen. Den nationella patientenkäten visar att 78,5 procent kände sig delaktiga och involverade i sin vård och beslut gällande densamma i Skåne 2017. Detta visar en förbättring mot 2015.

Resultaten väcker frågan om hur vården på ett bättre sätt än idag kan fullgöra de krav som ställs i lagstiftningen för att nå en patientcentrerad vård - samordning, kontinuitet, delaktighet och information.

Det är uppenbart att vårdens nuvarande struktur och stödsystem inte underlättar för vårdpersonalen att ta ett helhetsansvar och stödja dialog och delaktighet.

Utblick:

Denna utveckling har dubbla drivkrafter i form av forskningens positiva resultat av att anpassa vården mot en personcentrerad vård och att individualiserings-trenden driver på lagstiftning och politisk samsyn. Detta gör det sannolikt att detta sätt att se på vård fortsätter och fördjupas. Vården måste framöver säkerställa att patienten får individanpassad information om sin sjukdom och behandling vid rätt tillfälle. Den måste också stärka samarbetet mellan kliniker och verksamheter och stödja och tillvarata kraften hos patienten själv för att öka deras inflytande och arbeta mer proaktivt för att undvika onödiga komplikationer och akutsjukvård.

3. Utveckla framtidens hälso- och sjukvård samt omsorg

Drivkrafterna:

Den åldrande befolkningen gör att det kommer bli större grupper som behöver mer vård. Detta kräver nya lösningar för att få en mer effektiv hälso- och sjukvård, då resurserna inte verkar öka i samma takt. Även den tekniska utvecklingen möjliggör nya lösningar, där alla tekniska möjligheter inte kan prioriteras utan måste väljas ur ett långsiktigt perspektiv. Här driver även exempelvis en förändrad lagstiftning på utvecklingen där nya prioriteringar och öronmärkta resurser förändrar spelplanen. Nya sjukdomar tillkommer och andra blir kanske mindre resurskrävande när nya behandlingsmetoder ersätter gamla.

Resan:

I många delar av världen reformerades hälso- och sjukvårdssystemen under 1990-talet. Hälso- och sjukvården i olika länder stod då inför gemensamma utmaningar, såsom minskad ekonomisk tillväxt, en åldrande befolkning, allt snabbare medicinteknisk utveckling och ökade förväntningar från medborgarna

på sjukvårdens tjänster. Folkhälsan har förbättrats på olika sätt under senare decennier – framför allt har hjärt- och kärlsjukdomarna minskat, samtidigt har vi idag nya utmaningar.

En av de starkaste drivkrafterna i den medicinska forskningen är förhoppningar om framsteg i att behandla sjukdomar som hittills varit obotliga, eller att förbättra rådande behandling så att den blir mer effektiv och skonsam. Exempelvis kan ett område som nya kunskaper om våra gener och genprodukter få stor betydelse för att förbättra diagnostiken av olika sjukdomar. Kunskapen kan också användas för att utveckla och tillverka nya läkemedel. Vi kan förvänta oss att både nya läkemedel och ny administrering av läkemedel kommer att förbättra behandlingsmöjligheterna vid en rad svåra tillstånd. Men med en allt snabbare utveckling av nya diagnostiska och terapeutiska metoder följer ibland svåra etiska dilemma. Det är inte alltid självklart att det som är tekniskt möjligt också är önskvärt utifrån samhällets och individens synpunkt. Exempelvis kan det finnas en motsättning kring kostsamma nya metoder för ett fåtal individer och begränsningarna hos våra gemensamma resurser.

Allt fler människor i Sverige lever allt längre – inte minst till följd av en framgångsrik vård. Samtidigt innebär denna positiva utveckling att allt fler hinner utveckla kroniska sjukdomar, som normalt följer av ökad ålder. För vården och omsorgen innebär det betydande utmaningar. Mycket av dagens sjukvård riktas mot patienter med kroniska sjukdomar. Vården av personer med kronisk sjukdom präglas dock av bristande samordning mellan olika vårdgivare, bristande involvering av patienten och av att vara alltför reaktiv. Vården är i sin nuvarande struktur och arbetssätt inte rustad för att möta dagens patienter med allt mer komplexa behov.

Närmare halva Sveriges befolkning och var femte person under 20 år har minst en kronisk sjukdom. De står för en majoritet av sjukvårds- och sjukförsäkringskostnaden; cirka 80–85 procent av ett landstings totala kostnader för primärvård, öppen specialistvård och slutenvård riktas till personer som har kronisk sjukdom. En fjärdedel av befolkningen har mer än en kronisk sjukdom. Personer med minst två kroniska sjukdomar står för 50 procent av de samlade sjukvårdskostnaderna och drygt hälften av alla läkarbesök på akutmottagningar.

Utblick:

Kommuner och landsting skulle behöva samverka bättre och samla resurser och prioritera tillsammans för att klara framtidens utmaningar. Det är en tydlig utmaning för vård, omsorg och samhället i stort att anpassa sig till de ökande vårdbehoven. Om vi fortsätter på samma sätt som idag kommer kostnaden för hälso- och sjukvård öka med cirka 30 procent fram till år 2050. För äldreomsorgen förväntas ökningen bli mer än dubbelt så stor.

4. Investera i förändringsledarskap och samutveckling

Drivkrafterna:

En värld som förändras allt snabbare kräver snabbfotade aktörer som inte ser till administrativa gränser. Individualisering, globalisering, nya tekniska lösningar och ökade behov i framtiden gör att det finns stora behov av att utvecklas mer tillsammans, då lösningarna på samhällsproblemen ofta inte finns hos en aktör utan hos flera.

Resan:

Vi lever idag i en struktur av administrativa gränser och organisationer som är skapade utifrån andra behov och förutsättningar än dagens. Dessa strukturer är svårörliga och förändring kräver tid och resurser. Samtidigt har vi en värld som allt snabbare förändras, där behov, möjligheter, krav och resurser hela tiden omformar kartan. Detta ställer högre krav på aktörerna och samarbetena att överbrygga dessa strukturer, för att klara de nya utmaningarna.

Vi ser ett Sverige och Skåne som är mindre homogent än gårdagens, där konsensus och samma problembild ofta kräver mer förarbete för att fungera. Samtidigt har vi en andra tekniska möjligheter idag och en annan heterogenitet och dynamik som i sig kan generera nya innovativa lösningar.

Utblick:

Det finns en ökad medvetenhet om att vi inte ensamma klarar av samhällsutmaningarna, men den nivå av samverkan och gemensamma processer och strategier som vi sett hittills, måste öka för att möta ett allt mer komplicerat och diversifierat samhälle.

5. Säkerställa att alla barn har tillgång till en bra skolgång

Drivkrafterna:

Den förändrade lagstiftningen som gav större valmöjligheter och frihet för elever har även gett större skillnader i kvalitet mellan skolor. Skillnaderna mellan skolorna som ökat kraftigt sedan 1990-talet förefaller nästan uteslutande bero på ökad elevsortering, det vill säga att elever med olika studieförutsättningar i mindre utsträckning blandas på skolorna. Denna utveckling speglar samhället i stort, då segregationen ökat.

Resan:

Skolan genomgick genomgripande förändringar på 1990-talet. Skolan kommunaliserades, skolval infördes och det blev möjligt att etablera fristående skolor. Från att ha varit en detaljreglerad verksamhet med riktade statsbidrag infördes mål- och resultatstyrning. Fram till

början av 1990-talet hade elever och föräldrar begränsade möjligheter att välja skola. Kommunen kunde besluta om i vilken skola eleven skulle gå, och de allra flesta gick i den närmaste skolan. Idag finns det en stor valmöjlighet och frihet men också stora skillnader mellan skolor.

Den sammantagna bilden är att vad gäller läsförståelse, matematik och naturvetenskapliga ämnen har svenska elevers skolresultat fallit påtagligt under en längre period. Det gäller både i absolut bemärkelse och relativt till andra länder. I Sverige och Skåne skiljer sig inte flickor och pojkar åt vad gäller resultat i matematik, naturvetenskap och problemlösning, vilket de gör i OECD-länderna som helhet. Svenska elever har dock haft den sämsta resultatutvecklingen av samtliga OECD-länder.

Skolan ska göra det möjligt för alla elever att tillgodogöra sig utbildning och därmed minska skillnaderna i elevers resultat. Ett sätt att belysa likvärdigheten är genom att studera den totala variationen i resultat. I de internationella kunskapsundersökningarna varierar utvecklingen något beroende på vilket ämnesområde som analyseras. Den totala variationen bland svenska elever har ökat signifikant i läsförståelse (PISA) och naturvetenskap (PISA och TIMSS årskurs 8) men inte i matematik.

Hälften av de ökade skillnaderna i elevförutsättningar mellan skolor kan förklaras av att boendesegregationen ökat. Bedömningen är att skillnader i skolornas kvalitet eller så kallade kamrateffekter (elevers studieresultat påverkas av deras klasskamraters resultat) har mindre betydelse. Att barn till högtbildade föräldrar klarar sig bättre i skolan än barn till föräldrar med kortare utbildning är känt sedan länge. Elever med utländsk bakgrund klarar sig sämre och saknar i hög grad gymnasiebehörighet, framför allt om de bott kortare tid i Sverige.

Utblick:

Då vi under lång tid sett större skillnader mellan skolor och allt tyder på att elevsortering och boendesegregationen kommer att fortsätta, krävs större insatser för att motverka segregation och stötta de skolor som har många elever med sämre förutsättningar att klara skolan.

Dialogpunkter till 2030

- Stärk medborgarfokus genom ökad information, transparens, öppenhet om välfärdstjänster.
- Använd särskilda kommunikationsinsatser och uppföljning för nå utsatta riskgrupper inom vården.
- Kartlägg produktionsflöden och patientflöden för att tydliggöra var prioriteringar ska ske.
- Kartlägg var individfokus stärker kvaliteten och var det finns vinster av att fokusera på grupper.
- Introducera de fem nya hälsomålen i Agenda 2030 och arbeta mer preventivt.
- Utnyttja digitaliseringen och driv på utvecklingen av vård utanför sjukhuset som ett komplement, exempelvis genom e-hälsa som plattform.
- Säkerställ att skola, sjukvård och omsorg blir arenor för att arbeta mer preventivt med hälsa.

SKÅNE SKA VARA globalt attraktivt

Ur "Det öppna Skåne 2030":

"Skånes utveckling är starkt kopplad till samspelet med omvärlden. Skånes strategiska läge ger oss unika förutsättningar, vi är ett nav i Skandinavien och södra Östersjöområdet och direkt kopplade till Köpenhamn."

1. Göra Skåne mer känt i omvärlden

Drivkrafterna:

Att skapa en regional attraktivitet handlar till mångt och mycket om att attrahera eller att dra till sig kapital, arbetskraft och besökare till en region. Det finns flera olika faktorer som avgör om Skåne lyckas profilera sig som en global attraktiv region som lockar till sig människor och företag.

Resan:

Människors flyttmönster ses som en någorlunda rättvisande generell mått på en regions attraktivitet. I Sverige är det framförallt de större regionerna som är mest attraktiva och som lockar till sig människor. Skåne har över tid haft en stor inrikes inflyttning till regionen, inte minst till sydvästra Skåne med Malmö. Den inrikes flyttningen minskade dock mellan 2010–2013, men har efter 2014 kommit upp i samma nivåer som innan nedgången.

Även utländska företag lockas till Skåne. Företagsklimatet i Skåne är gott sett till etableringen av utlandsägda arbetsställen i Sverige, där de flesta ligger inom tjänstesektorn. Majoriteten av antalet utlandsägda arbetsställen i Sverige är koncentrerade kring de tre storstads länen. 33 procent återfanns i Stockholms län, 18 procent i Västra Götaland och 14 procent i Skåne enligt statistik från Tillväxtanalys. Något som om vittnat om ett gott företagsklimat både i Sverige och Skåne är etableringen av globala huvudkontor för utländska globala företag. Öresundsinstitutets (2016) studie visar att Öresundsregionen står för 24 procent av de regionala huvudkontoren i de nordiska länderna, varav 16 procent är placerade i Köpenhamn och 4 procent i Stor-Malmö. Stockholmsregionen innehar 51 procent av företags-etableringarna i de nordiska länderna.

Ett annat mått på regional attraktivitet är antalet besökare till länet. Den internationella besöksnäringen till Skåne har ökat stadigt de senaste åren och vittnar om att Skåne som besöksmål blir allt mer känt i vår omvärld. Det går dock se en marginell minskning i antalet gästnätter under 2017. Över tid har dock antalet gästnätter ökat kraftigt i Skåne mellan 2008–2017. 19 procent av gästnätterna 2015 gjordes

av europeiska besökare, sju procent spenderades av människor utanför Europas gränser. Skåne har unika kultur- och naturvärden som lockar. Men exempelvis 200 museum och den 100 mil långa Skåneleden som slingrar sig genom Skåne. Det har även sedan 2010 varit stora satsningar för att utveckla Skåne till en framstående matregion, även vid en internationell jämförelse.

Hög livskvalitet kan ses som något som höjer den globala attraktiviteten. Sverige ligger över genomsnittet i sju av de elva dimensionerna mätta i OECD:s mätning ”better life index”. Södra Sverige ligger framförallt i framkant när det gäller trygghet, nöjdhet med livet och samhällsengagemang.

Den geografiska tillgängligheten ses som en avgörande faktor för att attrahera både företag, kapital men också människor till en region. Skåne och Öresundsregionen är ett nav i norra Europa. En stor del av Sveriges och Skandinaviens varuflöde går via Skåne. Sedan Öresundsbron invigdes har kopplingen till Danmark blivit starkare vilket ökat både arbetspendlingen och tillgängligheten internationellt.

Utblick:

Den globala konkurrensen är stor mellan städer och metropoler och Öresundsregionen har inte hållit jämna steg med den tillväxt vi kan se i andra nord-europeiska städer. För att bli mer kända i omvärlden så krävs det att vi profilerar oss på nya sätt, satsningen på Greater Copenhagen och exempelvis ESS/MAXIV kan rätt utnyttjat ge hävstångseffekter för hela Skåne. Skåne har förutsättningar att bli ett globalt nav för forskning och innovation inom life science och materialvetenskap.

2. Dra nytta av Skånes internationella befolkning och profil

Drivkrafterna:

Visionen om det öppna Skåne beskriver mångfalden som är en möjlighet och resurs för Skånes utveckling. De teoretiska modellerna för att förklara invandringens och mångfaldens effekter på mottagarlandet blir snabbt väldigt komplexa. Flera studier som undersöker integrationens och mångfaldens effekter har visat på positiva effekter så som ökad konkurrenskraft, kreativitet, innovationsförmåga, effektivitet och lönsamhet för regioner med blandad befolkningsstruktur, medan andra lyfter fram komplexiteten och vikten av att betona att det inte går att generalisera om sådana slutsatser, utan att det beror exempelvis på hur strukturen av invandringen ser ut, mottagandet och behoven i det nya landet.

Resan:

Inflyttningen till regionen fortsätter att öka. Framförallt genom invandring. 2016 hade Skåne den största befolkningsökningen i modern tid, 2017 års ökning var något mindre. Ökningen 2017 bestod till stor del, omkring 70 procent, av en nettoinflyttning av människor som flyttat till Skåne från andra länder. Detta är en konsekvens av den stora mängd människor som sökte asyl i Sverige under hösten 2015. Invandringen har gjort att Skåne nu har en växande ung befolkning, där en femtedel är födda utomlands, med rötter i över 193 länder. Potentialen att ta tillvara på de positiva effekter som kan skapas av en blandad befolkningsstruktur är hög i Skåne. Dock står vi inför flera utmaningar för att kunna dra nytta av vår fördelaktiga befolkningsstruktur fullt ut.

En stor utmaning är framförallt arbetsmarknads-etableringen av utrikes födda. Etableringsgraden har under lång tid varit sämre för utrikesfödda. I genomsnitt tar det 7–10 år från mottagande till dess att hälften av de nyanlända är etablerade på arbetsmarknaden. Detta innebär att många idag står utanför den skånska arbetsmarknaden. En liknande situation finns om vi ser till antalet nya företag som startar. Av befolkningen i Skåne mellan 20–64 år med Sverige som födelse land, var 82 procent av männen och 81

procent av kvinnorna sysselsatta. Motsvarande värde för befolkningen född utanför Europa var 50 respektive 44 procent år 2016. Bortsett från invånare födda i övriga nordiska länder så är sysselsättningsgraden för alla födelse länder lägre i Skåne än i riket. Svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden påverkar möjligheten till självförsörjning, har negativa hälsoeffekter och innebär i förlängningen större samhällsekonomiska kostnader. Ett mått för att förstå vilka som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden är NEET, vilket står för Not in Employment Education or Training. Personer med utländsk bakgrund är tydligt överrepresenterade i gruppen som tillhör NEETs, samtidigt som skillnaderna mellan könen inom respektive grupp är små. Statistiken visar att utländsk bakgrund eller svensk bakgrund kraftigt påverkar möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden, och risken för ekonomisk utsatthet.

Utblick:

Enligt Utbildnings- och arbetsmarknadsprognosen för Skåne kommer det finnas ett stort behov av bland annat gymnasialt utbildade personer inom vård- och omsorgsykten men även bland annat pedagogiskt utbildade och yrkesutbildade inom teknik och industri. För att klara den framtida kompetensförsörjningen utgör de utrikesfödda ett nödvändigt tillskott på arbetsmarknaden. En stor andel av de som flyttar in till Skåne från utlandet har en eftergymnasial kompetens i många av de områden där vi beräknar få ett arbetskraftsunderskott i framtiden. Vilket gör att det framöver finns stora möjligheter att ta tillvara på den outnyttjade potential av kompetens samt innovations- och entreprenörskraft som finns i regionen.

3. Göra Skåne till internationellt föredöme

Drivkrafterna:

Ett sätt att se på vilka faktorer som skulle göra Skåne till ett internationellt föredöme är att bygga vidare på det som är våra styrkor. Genom att också fokusera på social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet kan vi främja den regionala attraktiviteten på ett långsiktigt sätt.

Resan:

Sverige ligger över genomsnittet i sju av de elva dimensionerna mätta i OECD:s mätning ”better life index”. Södra Sverige ligger framförallt i framkant när det gäller trygghet, nöjdhet med livet och samhällsengagemang. Trots goda siffror internationellt sett så står vi inför utmaningar både med jämställdhet, jämlikhet, hälsa och miljöfrågor framöver.

I en internationell jämförelse är Sverige ett väldigt jämlikt land där framförallt kvinnor har en mycket starkare position på arbetsmarknaden än i många andra länder. I Skåne såväl som Sverige finns det dock tydliga skillnader mellan könen, bland annat när det kommer till vilken sektor och bransch kvinnor och män arbetar, men det finns också tydliga strukturella skillnader när det kommer till inkomst. Statistiken visar att kön och bakgrund har stor betydelse för människors förutsättningar på arbetsmarknaden i Skåne och rymmer en del utmaningar. Kvinnor med utländsk bakgrund har i högst utsträckning eftergymnasial utbildning, men i minst utsträckning sitter på maktpositioner i arbetslivet, förvärvsarbetar i minst utsträckning och har den svagaste ekonomiska situationen. Samtidigt som män med svensk bakgrund har eftergymnasial utbildning i lägst utsträckning men tjänar mest, är chefer och förvärvsarbetar i störst utsträckning. I många fall, som till exempel i fråga om inkomster och förvärvsfrekvens, är utländsk eller svensk bakgrund mer utslagsgivande än kön. Men även i dessa fall kan vi se att kvinnor inom respektive grupp i de flesta fall har sämre förutsättningar än män. Könen har i de flesta fall störst inverkan när det gäller sektorer, branscher, företagande och chefspositioner.

När det kommer till hälsa har Skånes ohälsotal varit något lägre jämfört med genomsnittet för riket genom åren. De senaste åren har vi haft en minskning av sjukfrånvaro i Skåne, men trenden har vänt och nu ökar sjukfrånvaron. Skillnaderna i hälsa har också ökat över tid. Folkhälsomyndigheten, pekat på att skillnaderna i hälsa är stora och att de i vissa fall växer mellan olika grupper i samhället. En liknande utveckling ses i Skåne. Folkhälsorapport Skåne 2013 visar på kvarstående eller ökande hälsoskillnader, där skillnaden i medellivslängd mellan grupper med kort och lång utbildning har ökat sedan början av 1990-talet. Mellan olika kommuner i Skåne skiljer sig medellivslängden med som mest drygt fyra år.

När det kommer till en god miljö i Skåne ser utvecklingen negativ ut. Riksdagen beslutade år 1999 att 16 miljö kvalitetsmål ska nås innan år 2020 i Sverige. Av de mål som mäts på regional nivå så bedömer Länsstyrelsen att Skåne inte kommer att nå något av de 12 miljömålen som rör regionen. Växthusgasutsläppen och utsläppen från energiförsörjningen har dock minskat kraftigt i Skåne mellan 1990–2014. Men ser man till utsläpp genom konsumtion av varor tillverkade i andra länder så fortsätter de att öka. Halterna och utsläppen är i stort sett oförändrade i länet.

När det kommer till föredöme inom utbildning och forskning så utmärker sig Skåne i QS World University Ranknings 2017. Enligt undersökningen ligger lärosätet på plats 78, och klassas som Sveriges bästa universitet. När det kommer till forskning i världsklass så kommer etableringen av ESS och MAX IV utanför Lund innebära stora möjligheter för att ytterligare sätta Skåne på kartan internationellt. Skåne har därmed förutsättningar att bli ett globalt nav för forskning och innovation inom life science och materialvetenskap.

Utblick:

Genom att fokusera på social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet kan vi främja den regionala attraktiviteten på ett långsiktigt sätt. Sverige och Skåne har internationellt sett en stor jämlikhet mellan könen, vilket kan bidra med ett exempel på ett samhälle som blivit mer långsiktigt hållbart.

4. Stärka den internationella tillgängligheten

Drivkrafterna:

För att skapa tillväxt och ekonomisk utveckling i en region är tillgänglighet en viktig faktor. Det handlar om hur många människor och företag som har tillgång till ett land eller en region. Genom förbättrad tillgänglighet kan en region få tillgång till en bredare kompetensbas och goda förbindelser med tåg, flyg och färja är viktiga för internationellt utbyte och handel. Genom en god tillgänglighet till kontinenten och till Skandinaviens storstäder kan Skåne som knutpunkt stärkas.

Resan:

Skåne och Öresundsregionen är en unik plats på flera sätt när det kommer till tillgänglighet. Transport-systemet i Skåne är välutvecklat med fem Europavägar som går genom regionen. Huvudjärnvägen är södra stambanan mot Stockholm, Västkustbanan mot Göteborg och Öresundsbron mot Köpenhamn. Den internationella kopplingen stärks ytterligare genom Malmö Airport och Kastrups flygplats, där Kastrup är den största flygplatsen i Norden. År 2000 öppnade Öresundsbron som är en viktig länk mellan Malmö, Köpenhamn och ner mot Europa. Även de skånska hamnarna har en nyckelroll för import och export.

Skåne är en stor knutpunkt i norra Europa. En stor del av Sveriges och Skandinaviens varuflöde går via Skåne med tåg, lastbil eller båt. Framförallt ökar godstransporter på väg relativt järnväg. Detta bidrar till ett stort tryck i regionen och bidrar till ökad trängsel och högre miljöpåverkan. Transporterna i Skåne går primärt till centrala Sverige, Norge och nästan hela den europeiska kontinenten. Huvudparten av transporterna går över Öresundsbron och hamnarna i Malmö, Trelleborg, Ystad och Helsingborg.

Norge, Tyskland, Danmark, Finland, USA och Storbritannien har under lång tid varit Skånes största exportmarknader, även om rangordningen skiftar något mellan åren. Danmark brukar ligga något högre som exportland för Skåne än för riket som helhet. Kina har under 2015 för första gången tagit sig förbi Storbritannien som exportmarknad för Skåne.

En annan viktig del för att stärka den internationella tillgängligheten är även att utveckla e-samhället, med bredbandskapacitet. Region Skåne har med data från Post och Telestyrelsen räknat fram att under 2017 har 77 procent av hushållen i Skåne tillgång till bredband om 100 Mbit/s, vilket är i linje med riksgenomsnittet.

Utblick:

De planerade insatserna för att binda samman Öresundsregionen och norra Europa som exempelvis Fehmarn Bält-förbindelsen som förväntas att öppna år 2028 ger stora möjligheter att koppla samman Skåne med Tyskland och norra Europa. Restider och upplevt avstånd kommer att kortas väsentligt för näringsliv och invånare. Det kommer att bli lättare att resa för bland annat arbetspendlare, och möjligheterna ökar för samverkan inom forskning- och utveckling.

5. Vidareutveckla den gränsöverskridande arbetsmarknaden

Drivkrafterna:

Skåne är sammankopplat med Danmark, både fysiskt – genom Öresundsbron men också genom den gränsöverskridande arbetsmarknaden som formats. Förutsättningar för tillväxt i en gränsregion begränsas av olika typer av gränshinder så som olika institutionella, ekonomiska och sociokulturella förutsättningar.

Resan:

Sommaren 2000 invigdes Öresundsbron vilken gav nya förutsättningar för Öresundsregionen. Arbetspendlingen över Öresund har ökat stadigt sedan Öresundsbron invigdes från 3 000 personer år 2000 till nästan 20 000 år 2008. Mellan 2008 och 2014 har Öresundspendlingen minskat till dryga 15 000 men nedgången har avstannat.

Gränshindren har varit en svår nöt att knäcka för att vidareutveckla den gränsöverskridande arbetsmarknaden i Öresundsregionen. Dåvarande Öresundskomiteen publicerade en analys 2015 som beskrev att arbetspendlingen över Öresund skulle

kunna öka med nästan 70 000 dagliga pendlare om alla barriärer mellan Skåne och Själland undanröjdes. Deras slutsatser var också att gränshindren skapar ett produktionsbortfall på två miljarder kronor årligen. Gränshindren över Öresund handlar delvis om juridiska hinder men också höga reskostnader och språkliga och kulturella hinder. Exempelvis ser mandaten olika ut på de olika myndighetsnivåerna, där ansvaret för exempelvis kollektivtrafiken ser olika ut. I Sverige ligger ansvaret på en regional nivå medan det i Danmark ligger nationellt. Detta gör att samverkansformerna blir något svårare.

Många gränshinder har dock försvunnit genom åren sedan bron öppnade genom aktiva samarbeten över gränserna. Men omvärldsförändringar har även gjort att hinder uppstått genom åren. Som en följd av den stora flyktingströmmen till Sverige hösten 2015 infördes id-kontroller på Kastrups flygplats och På Hyllie Station i Malmö. Detta gjorde att den gemensamma arbetsmarknaden i Öresundsregionen krympte för de som pendlar med kollektivtrafik. För resenärer som tar bilen över Öresundsbron eller åker med HH-Ferries mellan Helsingborg och Helsingör är effekterna mera begränsade. Effekterna av detta blev bland annat att pendlingen över sundet minskade, fler flyttade till Danmark samt att turism och handeln påverkades. Under 2017 har flera förbättringar skett för att återställa tågtrafiken. I maj 2017 avskaffades id-kontrollerna, men istället stärktes istället gränskontrollerna. Effekten blev att tågresan endast tar tre minuter längre än ordinarie restid.

Utblick:

Satsningen på forskningsanläggningarna ESS och MAX IV ställer ökade krav på att gränshinder ska försvinna där särskilda krav ställs på samordning av regelverk och lagstiftning mellan Sverige och Danmark. Genom att undanröja dessa skapas förutsättningar för en internationellt attraktiv forskningsmiljö där den gränsöverskridande arbetsmarknaden kan utvecklas ytterligare. Den kommande Fehmarn Bält-förbindelsen kommer också underlätta för den gränsöverskridande arbetsmarknaden efter 2028.

6. Agera strategiskt på nationella och internationella arenor

Drivkrafterna:

Globaliseringen påverkar Skåne på flera sätt; marknaden är idag global och verksamheter söker sig till den mest attraktiva platsen för sin framtida utvecklingspotential. Kunskap och kompetens finns idag på en helt internationell marknad, värdekedjor är globala och konkurrensen ökar. Visioner och drivkraft, snarare än geografi, är i allt högre grad urvalskriterier för en plats attraktionskraft. Att agera strategiskt på nationella och internationella arenor blir därför en viktig del i att forma Skånes som en global attraktiv region.

Resan:

Internationalisering handlar om förmågan att integrera olika kompetenser och perspektiv. Insatser som samspelar är: omvärldsbevakning och påverkansarbete, flernivåsamarbete, program- och projektutveckling samt en internationell profilering och marknadsföring. Enligt RUS är målsättningen att Skåne ska vara en av de 10 mest attraktiva regionerna i världen 2030. En grundförutsättning för att nå denna målsättning är ett resurssatt långsiktigt utvecklings- och metodarbete där internationalisering inkluderas.

Flernivåsamarbete mellan region, nation och EU i nätverk och plattformar är avgörande för framgångsrikt påverkansarbete. Vanguard Initiative är ett bra exempel på strategiskt sammanhang där 21 regioner i 10 europeiska länder initierade ett samarbete för en ny industripolitik.

Hur vi i Skåne kopplar geografiska nätverk med saknätverk, exempelvis inom transport och innovation, är i sig en väsentlig del i att arbeta med internationalisering. För att relevanta nätverk ska kunna byggas upp och bli framgångsrika krävs investeringar i förtroende, tillit och ledarskap över lång tid. Målet är att lösa gemensamma utmaningar, etablera ny verksamhet i Skåne och öka antalet arbetstillfällen.

Skånes prioriterade samverkansgeografier i närområdet är framför allt Öresundsregionen, Skandinavien och Östersjöregionen. Greater Copenhagen är ett politiskt samarbete som består av samtliga 33 skånska och 46 danska kommuner i Öresundsregionen samt Region Skåne, Region Hovedstaden

och Region Sjælland. Samarbetet är ett bra exempel på en internationell arena där parterna bland annat agerar för att forma en hållbar tillväxt och ökad sysselsättning inom geografin. Ett annat exempel är STRING-samarbetet. Genom samarbetsorganisationen STRING arbetade parterna för en fast förbindelse över Fehrman Bält, mellan Rödbby och Puttgarden. Förbindelsen beräknas nu stå klar 2021 och kommer att ytterligare knyta samman regionen och öppna dörren för nya marknader och samarbeten.

Utblick:

Globaliseringen och konkurrensen ökar vilket ställer ökade krav på att agera på internationella arenor för att fortsatt utveckla Skånes globala attraktivitet. Ett fortsatt starkt engagemang i Greater Copenhagen and Skåne Committee. Utvidgningen av STRING, samarbetet med Region Skånes Brysselkontor och Östersjön är frågor som kommer dominera den internationella agendan framöver.

Dialogpunkter till 2030

- Satsa på ökad internationell kommunikation kring Skånes styrkeområden. Så som exempelvis Skånes mat, kultur och naturvärden.
- Arbeta för att få internationella events, möten och kongresser till Skåne.
- Vidareutveckla och kommunicera smart specialisering för att stärka Skånes position.
- Stärk möjligheterna att attrahera nyckelkompetenser och talanger till Skåne.
- Verka för fler Öresundsförbindelser
- Ta fram en strategi för att utnyttja Fehrman Bält-förbindelsen och bättra tillgodogöra synergieffekter.
- Ta bort gränshinder för att bättre integrera den svenska och danska arbetsmarknaden.
- Utveckla en mer långsiktig metodisk bas för internationalisering, som hävstång för insatser som redan görs, internt och externt.

Referenser

- Långtidsutredningen 2015. Statens offentliga utredningar, 2015
- Samarbetet över Öresund. Øresundsinstitutet, 2017.
- Nordiska koncerner starkt representerade bland världens största. Øresundsinstitutet, 2015.
- <http://www.oecdbetterlifeindex.org>
- <http://www.oresundsinstitutet.org/fakta-id-kontrollerna-over-oresund-forlanger-restiden-med-tag-till-sverige-med-mellan-10-och-50-minuter/>
- Invandringens arbetsmarkandeffekter. M. Engdal, 2016
- Verksamhets- och utgiftsprognos. Migrationsverket, 2018.
- Varför är vissa platser mer attraktiva för boende än andra? – en forskningsöversikt om de faktorer som skapar boende attraktivitet. Tillväxtanalys, 2014.
- Fakta om skånsk miljö – Miljötilståndet i Skåne 2017. Länsstyrelsen i Skåne län, 2017.
- Skånes livsmedelsstrategi 2030 "Smart mat". Region Skåne, 2018.
- TemaPM: Fokus landsbygd – samspelet mellan stad och land i det flerkärniga Skåne. Region Skåne, 2018.
- Cykelstrategi för Skåne. Region Skåne, 2017.
- Det öppna Skåne 2030. Region Skåne, 2014.
- Folkhälsorapport Skåne 2013 - en undersökning om vuxnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa. Region Skåne, 2013.
- Miljöstrategiskt program för Region Skåne 2017-2020. Region Skåne, 2017.
- Regional bostadsmarknadsanalys. En lägesbild över bostadsmarknaden i Skåne 2017. Länsstyrelsen i Skåne län, 2017.
- Strategier för Det flerkärniga Skåne. Region Skåne, 2013.
- Sysselsättning och företagande i Skånes kommuner – Stad och land. Region Skåne, 2017.
- Hur har det gått i Skåne. Region Skåne, 2018.
- Näringsliv och arbetsmarknad i Skånes kommuner. Region Skåne, 2017.
- Skånes befolkningsprognos 2017-2026. Region Skåne, 2017.
- Skåneanalysen – Hur många kan cykla till jobbet? Region Skåne, 2017.
- Byggstart Skåne – infrastruktur för Sveriges utveckling. Region Skåne, 2017.
- Mångfald i Skåne. Region Skåne i samarbete med Winnet, 2017.
- Region Skånes omvärldsanalys 2017. Region Skåne, 2017.
- Region Skåne 2015 – resultat från SOM-undersökningen i Skåne 2015. SOM-institutet Göteborgs universitet, 2016.
- **Jämställdhetsstatistik**
<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/jamstalldhet/jamstalldhetsstatistik/>
- **Bostadsbyggande i Skåne**
<http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/?rxid=f45f90b6-7345-4877-ba25-9b43e6c6e299>
- The Regional Innovation Scoreboard 2017
http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_en
- **Arbetsförmedlingens prognosundersökning**
<https://www.arbetsformedlingen.se/download/18.b31d6c2161041de72321915/1516628670228/sk%C3%A5ne-l%C3%A4n-arbetsmarknadsutsikter-h%C3%B6sten-2017.pdf>
- **Skolverkets jämförelsetal**
<http://www.jmftal.artisan.se/databas.aspx?presel#tab-1>

Region Skånes uppdrag är att främja hälsa, hållbarhet och tillväxt i Skåne. Vår uppgift inom regional utveckling är att skapa förutsättningar för att lösa samhällsutmaningar som handlar om jobben, miljön och människors hälsa. Genom att arbeta med de sociala och fysiska faktorer som påverkar såväl tillväxten, klimatet som den enskilde skåningens hälsa, skapar vi en attraktiv och innovativ region. På så sätt gör vi dagligen skillnad för Skåne och skåningarnas framtid.